

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАНИ

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»**

Факультет соціально-гуманітарних технологій

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

проректор

_____ Р.П. Мигуценко

«__» _____ 2019 р.

ПРОГРАМА

для проведення вступних випробувань за фахом
при зарахуванні на навчання за освітньо-кваліфікаційним рівнем «магістр» за конкурсними
пропозиціями:

Адміністративний менеджмент

Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська

Педагогіка вищої школи

Прикладна та комп'ютерна лінгвістика

Психологія

Соціологія забезпечення економічної діяльності

Фізична культура і спорт

Декан факультету соціально-
гуманітарних технологій

_____ А.В.Кіпенський

Харків 2019

ЗМІСТ

Адміністративний менеджмент	3
Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська.....	11
Педагогіка вищої школи	19
Прикладна та комп’ютерна лінгвістика.....	25
Психологія.....	33
Соціологія забезпечення економічної діяльності	44
Фізична культура і спорт.....	70

Адміністративний менеджмент

АНОТАЦІЯ

Метою фахового випробування абітурієнтів для участі в конкурсі щодо зарахування на навчання за освітнім рівнем «Магістр» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» спеціалізація «Адміністративний менеджмент» є комплексна перевірка знань, які отримані в результаті вивчення дисципліни «Менеджмент і основи державного управління», передбаченою освітньо-професійними програмами та навчальними планами у відповідності освітньо-кваліфікаційному рівню «Спеціаліст» або освітньому рівню «Магістр» різних напрямів.

Під час підготовки до випробування необхідно звернути увагу на те, що абітурієнт повинен:

знати:

- основні теоретичні положення у галузі державного управління та менеджменту, враховуючи сучасні тенденції та методи управління;
- основні етапи розвитку менеджменту як науки;
- еволюцію підходів до управління в цілому та державного управління зокрема;
- сучасні підходи до управління організацією.

уміти:

- узагальнювати теоретичну інформацію;
- послідовно, логічно та аргументовано викладати навчальний матеріал та власні думки.
- реалізовувати набуті знання щодо управління та адміністрування в практичній діяльності.

Організація вступного випробування здійснюється відповідно до Положення про приймальну комісію Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут».

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вступне фахове випробування включає зміст навчальних дисциплін професійної підготовки: «Менеджмент і основи державного управління».

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ:

Блок «Основи державного управління»

1. Суспільство як складна самокерована система.

2. Управління як системне суспільне явище
3. Поняття управління і соціального управління.
4. Морально-етичні, соціально-політичні, економічні та адміністративні методи державного управління
5. Держава як суб'єкт управління суспільними процесами
6. Державне управління як суспільне явище, його інститути, форми та методи їх діяльності
7. Державна влада та державне управління.
8. Держава як центральний інститут політичної організації суспільства.
9. Цілі, завдання, функції та принципи державного управління.
10. Принципи та методи державного управління
11. Сутність і зміст управлінської діяльності.
12. Організаційна структура державного управління.
13. Система органів державної влади та місцевого самоврядування в Україні.
14. Апарат держави як система державних органів.
15. Державна служба в системі державного управління
16. Підготовка та прийняття управлінського рішення в державному управлінні
17. Контроль та облік у державному управлінні
18. Інформаційна відкритість державних органів і реалізація прав громадян у державному управлінні
19. Бюрократизм і корупція в системі державного управління, шляхи їх подолання
20. Реформування організаційної структури державного управління та його нормативно-правове врегулювання
21. Держава як суспільно-правове явище
22. Влада як соціальний феномен.
23. Політична влада, механізми її здійснення.
24. Основні засади теорії адміністративної діяльності в системі державного управління.
25. Реалізація концепції поділу влади в Україні.
26. Поняття та види державних органів в Україні.
27. Законодавча влада в Україні.
28. Структурна характеристика органів виконавчої влади в Україні
29. Проблеми ефективності державного управління
30. Взаємозв'язок індивідуальної відповідальності та соціального контролю у державному управлінні

Блок «Менеджмент»

1. Предмет, об'єкт і суб'єкт менеджменту.

2. Погляди на сутність менеджменту.
3. Співвідношення категорій «управління» та «менеджмент».
4. Ролі менеджера в організації.
5. Якості менеджера.
6. Рівні та сфери менеджменту.
7. Закони, закономірності та принципи менеджменту.
8. Етапи розвитку менеджменту.
9. Школи та підходи у менеджменті.
10. Риси ситуаційного підходу до управління.
11. Сучасні напрямки розвитку науки управління.
12. Результативність і ефективність діяльності організації.
13. Сутність та етапи процесу управління по цілям.
14. Класична модель ухвалення рішення.
15. Ірраціональна модель ухвалення рішення.
16. Етапи раціональної технології ухвалення рішення.
17. Принципи школи людських стосунків.
18. Комп'ютеризація управлінських процесів.
19. Організації та їх різновиди.
20. Процес менеджменту.
21. Характеристика і класифікація функцій менеджменту.
22. Планування як загальна функція менеджменту.
23. Організаційна діяльність як загальна функція менеджменту.
24. Процес побудови організаційних структур.
25. Оцінювання та аналіз організаційних структур управління.
26. Мотивування як загальна функція менеджменту.
27. Основні теорії мотивації та межі їх застосування.
28. Стимулювання праці як інструмент управління персоналом.
29. Сучасні підходи до побудови систем винагороди робітників в організації.
30. Контроль як загальна функція менеджменту.
31. Сутність і види контролю на підприємстві.
32. Процес і методи контролю.
33. Характеристики ефективної системи контролю.
34. Регулювання як загальна функція менеджменту.
35. Характеристика процесів регулювання.
36. Економічні методи менеджменту.

37. Технологічні методи менеджменту.
38. Соціально-психологічні методи менеджменту.
39. Адміністративні методи менеджменту.
40. Управлінські рішення в менеджменті.
41. Процес прийняття управлінських рішень.
42. Підходи до оптимізації управлінських рішень.
43. Інформація та а комунікація у менеджменті.
44. Перешкоди на шляху ефективних комунікацій та методи їх подолання.
45. Керівництво та лідерство. Стилi керівництва.
46. Лідерство у структурі управлінської діяльності сучасного керівника
47. Конфлікти як об'єкти керівництва.
48. Сучасні типи ефективних лідерів.
49. Відповідальність та етика в менеджменті.
50. Ефективність системи менеджменту

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Блок I. Основи державного управління

1. Бабінова О. О. Державна регіональна політика і регіональний розвиток: сучасні реалії України та європейський досвід : [монографія] / О.О. Бабінова. – К. : Фенікс, 2011. – 268 с.
2. Ворона П. В. Місцеве самоврядування України в контексті розвитку представницької влади : монографія / П. В. Ворона. – Полтава : ПУЕТ, 2012.– 341 с.
3. Ганущак Ю. І. Територіальна організація влади. Стан та напрямки змін: [монографія] / Ю. І. Ганущак. – К. : Легальний статус, 2012. – 348 с
4. Державна політика : підручник / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; ред. кол.: Ю. В. Ковбасюк (голова), К. О. Ващенко (заст. голови), Ю. П. Сурмін (заст. голови) [та ін.]. – К. : НАДУ, 2014. – 448 с.
5. Державне управління : підручник : у 2 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; ред. кол. : Ю. В. Ковбасюк (голова), К. О. Ващенко (заст. голови), Ю. П. Сурмін (заст. голови) [та ін.]. – К. ; Дніпропетровськ : НАДУ, 2012. – Т. 1. – 564 с.
6. Державне управління : підручник : у 2 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України; ред. кол. : Ю. В. Ковбасюк (голова), К. О. Ващенко (заст. голови), Ю. П. Сурмін (заст. голови) [та ін.]. – К. ; Дніпропетровськ : НАДУ, 2013. – Т. 2. – 324 с.
7. Конституція України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, N 30, ст. 141. Із змінами, внесеними згідно із № 742-VII від 21.02.2014, ВВР, 2014, № 11, ст.143. Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/>

print1457002095609214

8. Мельник А.Ф. Державне управління [Текст]: підручник / А. Ф. Мельник, О. Ю. Оболенський, А. Ю. Васіна. - К.: Знання, 2009. - 582 с. 31. Менеджмент для публічної влади : навч. посіб. / за ред. М. П. Бутка. – Ніжин : Аспект-Поліграф, 2011. – 360 с.

9. Теоретико-методологічні засади наукових досліджень в галузі державного управління : [монографія] / за заг. ред. В. В. Корженка. – Х.: Вид-во ХарРІ НАДУ, 2012. – 494 с. – (Сер. «Б-ка магістра»).

Блок II. Менеджмент

1. Веснин В. Р. Основы менеджмента. Учебник. – М.: Триада, ЛТД, 2011. – 495 с.
2. Глухов В.В. Основы менеджмента. – СПб: Спец. Литература, 2007. – 221с.
3. Дафт Р. Менеджмент. – СПб.: Питер, 2006. – 864 с.
4. Дикань Н.В., Борисенко І.І. Менеджмент: Навч. посіб. – К.: Знання, 2008. – 389 с.
5. Ермаков В.В. Менеджмент организации: Учеб. пособие.– М.: Изд-во МПСИ, 2005. – 208 с.
6. Кравченко В.О. Основы менеджменту: Навчальний посібник. – Одеса: Атлант, 2012 р. – 211 с.
7. Красношарпа В.В. Менеджмент організацій: конспект лекцій / В.В. Красношарпа, О.П. Кавтиш; М-во освіти і науки України, НТУУ "КПІ", 2013. – 232 с.
8. Кузьмін О.Є., Мельник О.Г. Основы менеджменту. – К.: Академвидав, 2007. – 464 с.
9. Менеджмент організацій: Підручник / За заг. ред. Л. І. Федулової. – К.: Либідь, 2004. – 448 с.
10. Менеджмент организаций: Учеб. пособие / Под ред. д-ра экон. наук, проф. З.П. Румянцевой и д-ра экон. наук, проф. Н.А. Саламатина. – М.: ИНФРА-М, 2003. – 716 с.
11. Мескон М, Альберт М., Хедоури Ф. Основы менеджмента. – М.: Дело, 2006.
12. Назарчук Т. В. Менеджмент організацій: Навчальний посібник. / Т. В. Назарчук, О. М. Косіюк – К.: Центр учбової літератури, 2015. – 560 с.
13. Немцов В. Менеджмент організацій: Навч. посіб. для студ. ВНЗ / В.Д. Немцов, Л.Є. Довгань, Г.Ф. Сініок. – К.: ТОВ "УВПК" ЕксОб, 2002. – 392 с. 15
14. Одинцов А.А. Менеджмент организации: введение в специальность: Учеб. пособие. – М.: Экзамен, 2004. – 320 с.
15. Орлов А.И. Менеджмент. Учебник. – М.: Изумруд, 2003. – 298 с.
16. Осовська Г.В., Осовський О.А. Менеджмент організацій: Навч. посіб. – К.: Кондор, 2005. – 860 с.

17. Рудьєв В. А., Гуткевич С. О. Менеджмент. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 312 с.

18. Хомяков В.І. Менеджмент підприємства. – 2-ге вид., Х76 перероб. і доп. – Київ: Кондор, 2009. – 434 с.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ, СТРУКТУРА ОЦІНКИ, І ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ ПІДГОТОВЛЕННОСТІ ВСТУПНИКІВ

Тести з публічного адміністрування складаються з 10 завдань різного рівня складності:

10 завдань першого рівня складності,

2 завдання другого рівня складності.

Завдання першого рівня складності передбачають, що абітурієнт серед наведених варіантів відповідей повинен обрати правильну. Завдання другого рівня складності передбачають розкриття основних понять, положень, принципів розвитку науки управління у формі письмової розгорнутої відповіді на відкрите питання.

Кожне правильно виконане завдання першого рівня складності оцінюється у 8 балів. Якщо завдання не виконано або виконано невірно, воно оцінюється в 0 балів.

Завдання другого рівня складності оцінюються за наступними критеріями:

Бали	Характеристика відповідей абітурієнта
1-3 бали	Відповіді на питання носять фрагментарний характер, переважно відтворюють знання на рівні запам'ятовування. Знання з предмету є неповними, абітурієнт плутається у визначеннях, втрачає логіку та послідовність у розкритті питання, не наводить приклади.
4-7 балів	У відповідях допускаються неточності або помилки непринципового характеру, допускає помилки у наведенні прикладів, проте абітурієнт демонструє розуміння матеріалу, логічно обґрунтовує свої міркування.
8-10 балів	Абітурієнт дає повну розгорнуту відповідь на питання, демонструє вільне володіння понятійним апаратом, повністю розкриває суть поставленого питання, добре орієнтується у міжпредметних зв'язках, наводить приклади.

При оцінюванні знань за основу слід брати повноту і правильність виконання завдань.

Загальна оцінка визначається як середня виважена з оцінок відповідей на усі запитання.

Рейтингова оцінка, бали	Оцінка ECTS та її визначення	Національна оцінка	Критерії оцінювання	
			позитивні	негативні
1	2	3	4	5
90–100	A	Відмінно	<ul style="list-style-type: none"> – глибоке знання навчального матеріалу, що міститься в літературних джерелах; – вміння аналізувати явища, які вивчаються, в їхньому взаємозв'язку і розвитку; – вміння проводити теоретичні розрахунки; – відповіді на запитання чіткі, лаконічні, логічно-послідовні; – вміння розв'язувати складні практичні задачі 	<p>відповіді на запитання можуть містити незначні неточності</p>
82–89	B	Добре	<ul style="list-style-type: none"> – глибокий рівень знань в обсязі обов'язкового матеріалу; – вміння давати аргументовані відповіді на запитання і проводити теоретичні розрахунки; – вміння розв'язувати складні практичні задачі 	<p>відповіді на запитання містять певні неточності</p>
75–81	C	Добре	<ul style="list-style-type: none"> – міцні знання матеріалу, що вивчається, та його практичного застосування; – вміння давати аргументовані відповіді на запитання і проводити теоретичні розрахунки; – вміння розв'язувати практичні задачі 	<p>– невміння використовувати теоретичні знання для розв'язування складних практичних задач</p>
64–74	D	Задовільно	<ul style="list-style-type: none"> – знання основних фундаментальних положень матеріалу, що вивчається, та їх практичного застосування; – вміння розв'язувати прості практичні задачі 	<ul style="list-style-type: none"> – невміння давати аргументовані відповіді на запитання; – невміння аналізувати викладений матеріал і виконувати розрахунки; – невміння розв'язувати складні практичні задачі

1	2	3	4	5
60–63	E	Задовільно	– знання основних фундаментальних положень матеріалу, – вміння розв’язувати найпростіші практичні задачі	– незнання окремих (непринципових) питань з матеріалу; – невміння послідовно і аргументовано висловлювати думку; – невміння застосовувати теоретичні положення при розв’язанні практичних задач
35–59	FX	Незадовільно	–	– незнання основних фундаментальних положень навчального матеріалу; – істотні помилки у відповідях на запитання; – невміння розв’язувати прості практичні задачі
1-34 (на комісії)	F	Незадовільно	–	– повна відсутність знань значної частини навчального матеріалу; – істотні помилки у відповідях на запитання; – незнання основних фундаментальних положень; – невміння орієнтуватися під час розв’язання простих практичних задач

До суми отриманих за перевірку балів додається 100 балів, що становить підсумкову оцінку роботи.

До суми отриманих за перевірку балів додається 100 балів, що становить підсумкову оцінку роботи.

Схвалено на засіданні вченої ради факультету соціально-гуманітарних технологій.

Протокол № 2 від 19 березня 2019 р.

Голова вченої ради факультету
соціально-гуманітарних технологій

Кіпенський А.В.

Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська

АНОТАЦІЯ

Метою вступного випробування є комплексна перевірка знань вступників, які вони отримали в результаті вивчення циклу дисциплін, передбачених освітньо-професійною програмою та навчальними планами відповідно до освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр».

Спеціаліст з перекладу повинен мати базові знання з англійської та німецької мови, включаючи курс лексики, граматики та усного мовлення; володіти різними видами мовної діяльності відповідно до фаху – перекладу з англійської та німецької мови українською та навпаки; знати особливості міжкультурної комунікації та норми спілкування англійською, німецькою та рідною мовами.

Під час підготовки до випробування необхідно звернути увагу на те, що абітурієнт повинен знати та вміти:

- вільно читати і розуміти: суспільно-політичну, економічну, художню, науково-технічну літературу;
- користуватися усним монологічним та діалогічним мовленням у межах побутової, суспільно-політичної, економічної, науково-технічної тематики;
- перекладати з англійської та німецької мов рідною мовою тексти з вказаних сфер;
- реферувати суспільно-політичну та науково-технічну літературу рідною, англійською та німецькою мовами;
- володіти навичками англійської та німецької розмовної та професійної мови.

Окрім того, абітурієнт повинен бути ознайомленим з особливостями міжкультурної комунікації та порівняння норм спілкування іноземною та рідною мовами.

Вимоги вступного випробування з іноземної мови базуються на вимогах рівня володіння іноземною мовою B2, який є стандартом для ОКР «Бакалавр» і загальним для студентів різних напрямів підготовки. Організація вступного випробування здійснюється відповідно до Положення про приймальну комісію «Національного технічного університету» Харківського політехнічного інституту.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вступне випробування включає зміст нормативних навчальних дисциплін професійної підготовки:

1. Фонетика.
2. Граматика.

3. Лексика.

4. Усне мовлення

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ:

I. Фонетика англійської мови

Звуковий склад мови: Загальна характеристика. Органи мовлення та їхні функції. Звуки мовлення: загальні характеристики. Особливості англійської вимови. Транскрипція. Класифікація англійських звуків. Класифікація англійських фонем. Модифікація звуків у потоці мовлення. Склад, наголос, тон, мелодика. Ритм англійського мовлення. Інтонація.

Звуки мовлення. Артикуляція і коартикуляція. Артикуляція англійських звуків. Вимова та читання голосних у чотирьох основних позиціях. Вимова альвеолярних, гортанних та губних приголосних.

Складова структура.

Наголос у словах.

Інтонація. Компоненти інтонації. Логічний наголос у реченні. Фразовий наголос. Мелодика англійського речення. Розподіл речення на такти з ударними та не ударними компонентами. Вимова різних типів запитань. Ритм.

II. Фонетика німецької мови

Звуковий склад мови: Загальна характеристика. Органи мовлення та їхні функції. Звуки мовлення: загальні характеристики. Особливості німецької вимови. Фонетична транскрипція. Класифікація німецьких звуків. Основні характеристики німецьких голосних фонем. Основні характеристики німецьких приголосних фонем. Палаталізація. Склад, наголос, тон, мелодика. Ритм німецького мовлення. Інтонація.

Звуки мовлення. Артикуляція німецьких звуків. Вимова та читання коротких, довгих та напівдовгих голосних. Вимова дзвінких та глухих приголосних.

Складова структура.

Наголос у словах. Наголос префіксів та суфіксів.

Інтонація. Компоненти інтонації. Логічний наголос у реченні. Словесний наголос у фразі. Мелодика німецького речення. Розподіл речення на такти з ударними та не ударними компонентами.

III. Граматика англійської мови

Word Formation. Parts of Speech.

Types of Sentences. Principal Members. Secondary Members. Subject-predicate agreement. Word Order.

The Noun.

The Pronoun.

Present Tenses (Present Simple, Present Continuous, Present Perfect, Present Perfect Continuous).

Past Tenses (Past Simple, Past Continuous, Past Perfect, Past Perfect Continuous).

Future Tenses (Future Simple, Future Continuous, Future Perfect, Future Perfect Continuous).

Passive Voice.

Sequence of Tenses and Reported Speech.

The Numeral.

The Adjective and the Adverb.

The Article. General Notion. Functions. Classification of Nouns. Articles with Countable and Uncountable Nouns. Special Difficulties in the Use of Articles (seasons, time, meals, diseases). Use of Articles with Proper Nouns and Geographic Names.

Subjunctive Mood.

Conditionals Zero, 1, 2, 3. (Mixed). Conditionals without "if. Wishes.

Modal Verbs.

Gerund.

Participle I, II.

Infinitive.

Demonstratives. Possessives. Quantifiers.

Prepositions.

IV. Граматика німецької мови

Relativsätze. Deklination des Relativpronomens (der, die, das).

Perfekt. Hilfsverben sein, haben .

Partizip I,II.

Adjektive und Partizipien als Substantive.

Das Zustandspassiv.

Adjektiv.

Imperativ. Starke Verben Imperativ.

Sätze mit gleichartigen Satzgliedern.

Pronominaladverbien. Steigerungsstufen der Adjektive.

Passiv (Prasens Passiv, Präteritum Passiv)

Präteritum.

Infinitiv mit und ohne zu.

Pluralbildung der Substantive.

Futur 1.

Satzgefuge. Objektsatze.

Temporalsatze.

Finalsatze.

Deklination der Eigennamen.

Konditionalsatze. Konzessivsatze.

Konjunktiv. Prasens K. Perfekt K.

V. Лексика англійської мови

Лексичні особливості англійськомовних текстів (загальна літературна лексика, ідіоматичні вирази, сталі фрази, фразеологічні одиниці, терміни, архаїзми, неологізми, запозичення, слова іншомовного походження, аббревіатури, скорочення, реалії, антропоніми, топоніми, пароніми, синоніми, омоніми, полісемічні та багатозначні слова).

Словниковий запас студента, який пройшов курс вивчення англійської мови на рівні Advanced, повинен складати не менше чотирьох тисяч лексичних одиниць.

VI. Лексика німецької мови

Лексичні особливості німецькомовних текстів (загальна літературна лексика, терміни, архаїзми, неологізми, запозичення, слова іншомовного походження, аббревіатури, скорочення, композити, сленг, фразеологічні одиниці, реалії, антропоніми, топоніми, пароніми, лексична синонімія, омонімія, полісемія та багатозначність).

VII. Усне мовлення (розмовні теми з англійської мови)

Student's Life.

Countries. Nationalities Capital Cities. Languages.

At the Custom's. Passport control.

At the airport.

Hotel.

Weather and Climate.

Food and Meals.

Sports.

Natural. Flora and Fauna.

Environmental Protection.

English in the 21st Century.

Urbanization.

Kharkiv.

Art. Museums. Painters.

Theatres. Cinema.

Politics and Public Institutions.

Crime, Court Systems.

Science and Technology.

Looking for a Job.

My Future Profession.

VIII. Усне мовлення (розмовні теми з німецької мови)

Die Bundeslander. Die Visitenkarten der Bundeslander.

Die Kultur Deutschlands.

Erlebniskalender Volks- und Heimatfeste.

Kulturelle Vielfalt im Bundesstaat.

Kulturpolitik in Deutschland.

Mai – Trachtenfest.

Medien. Was Manager in Deutschland lesen.

Presse und Medien – neue Chancen, neue Herausforderungen.

Deutschsprachige Zeitungen im Ausland.

Rundfunk und Fernsehen in Deutschland.

Studium in Deutschland.

Deutsche Universitäten.

Der Aufbau einer Universität.

Versicherungen in Deutschland.

Versicherungen in der Ukraine.

Krankenversicherung, Rentenversicherung und Arbeitslosenversicherung.

Jugendorganisationen und Vereine in Deutschland.

Jugend in Deutschland.

Tourismus in Deutschland.

Die beliebtesten Tourismusziele der Deutschen.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА (АНГЛІЙСЬКА МОВА)

Базова

Cunningham S., Moor P. Cutting Edge Intermediate, Upper-Intermediate, Advanced: Students' Book. -Longman, 2005.

Cunningham S., Moor P. Cutting Edge Intermediate, Upper-Intermediate, Advanced: Workbook. - Longman, 2005.

Evans V. Round-up 5-6. – Pearson Education Limited, 2003.

Murphy R. Grammar in Use. – Cambridge University Press, 2005.

Swan M. Practical English Usage. – Oxford University Press, 2005.

Допоміжна

1. Dooley J., Evans V. Grammarway 1-2-3-4. – Express Publishing, 2004.
2. Fitikides T.J. Common Mistakes in English. – Pearson Education Limited, 2002.
3. McCarthy M., O'Dell F. Vocabulary in Use. – Cambridge University Press, 1997.
4. Бадан А.А., Тончаренко Т.Є. Міжкультурна комунікація. Навч. посібник. -Х.: 2000.
5. Царьова С.О. Презентації. Навчально-методичний посібник. – Х.: 2000.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА (НІМЕЦЬКА МОВА)

Базова

- Островська І.Г. Тексти актуальної соціально-економічної тематики для поглибленого вивчення німецької мови. – Київ: КНЕУ, 2004. – 262 с
- Deutsch – Land und Leute: Підручник з німецької мови. / Кунч Л., Різванова Е., Тимченко Є. – К. – РВВ "Заповіт" МГП "Інформ ВТ сервіс", 1993 – 374 с
- Євгіненко Д.А. Практична граматики німецькі' мови./Євгіненко Д.А., Артамоновська С.А., Білоус О.І. Вінниця: Нова книга, 2008. – 300 с
- Кудіна О., Феклістова Т. Німецька мова для початківців: підручник для студ. вищ. навч. закл./О.Ф.Кудіна, Т.О.Феклістова. – Вінниця: Нова книга, 2008. – 520 с.
- Куленко В.Є., Власов Є.Н. Підручник для вивчаючих німецьку мову як другий фах. / Куленко В.Є., Власов Є.Н. Вінниця: Нова книга, 2001. – 414 с

Допоміжна

1. Dreyer, Schmitt. Совершенствуем знание немецкого языка: учебное пособие. -К.: Методика, 2000. – 336 с. Мосейчук А.М., Лобач Е.П. Modernes Deutsch, Мінск, 1998 р.
2. Luscher R. Ubungsgrammatik fur Anfanger. – Ismaning: Verlag fur Deutsch, 2003
3. Tatsachen uber Deutschland, Frankfurt/Main: Societats-Verlag, 2000
4. Phonethek intensiv. Aussprachetraining. U.Hirschfeld, K.Reinke, E.Stock. -Berlin: Langenscheidt, 2007. – 176 S.
5. Миддлеман Д. Слушаем – правильно говорим. Упражнения по немецкому произношению. – К.: Методика, 1998.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ, СТРУКТУРА ОЦІНКИ, І ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ ПІДГОТОВЛЕННОСТІ ВСТУПНИКІВ

При оцінюванні знань за основу слід брати повноту і правильність виконання завдань. Загальна оцінка визначається як середня виважена з оцінок відповідей на усі запитання.

Рейтингова оцінка, бали	Оцінка ECTS та її визначення	Національна оцінка	Критерії оцінювання	
			позитивні	негативні
1	2	3	4	5
90–100	A	Відмінно	<ul style="list-style-type: none"> – глибоке знання навчального матеріалу, що міститься в літературних джерелах; – вміння аналізувати явища, які вивчаються, в їхньому взаємозв'язку і розвитку; – вміння проводити теоретичні розрахунки; – відповіді на запитання чіткі, лаконічні, логічно-послідовні; – вміння розв'язувати складні практичні задачі 	відповіді на запитання можуть містити незначні неточності
82–89	B	Добре	<ul style="list-style-type: none"> – глибокий рівень знань в обсязі обов'язкового матеріалу; – вміння давати аргументовані відповіді на запитання і проводити теоретичні розрахунки; – вміння розв'язувати складні практичні задачі 	відповіді на запитання містять певні неточності
75–81	C	Добре	<ul style="list-style-type: none"> – міцні знання матеріалу, що вивчається, та його практичного застосування; – вміння давати аргументовані відповіді на запитання і проводити теоретичні розрахунки; – вміння розв'язувати практичні задачі 	– невміння використовувати теоретичні знання для розв'язування складних практичних задач
64–74	D	Задовільно	<ul style="list-style-type: none"> – знання основних фундаментальних положень матеріалу, що вивчається, та їх практичного застосування; – вміння розв'язувати прості практичні задачі 	<ul style="list-style-type: none"> – невміння давати аргументовані відповіді на запитання; – невміння аналізувати викладений матеріал і виконувати розрахунки; – невміння розв'язувати складні практичні задачі

1	2	3	4	5
60–63	E	Задовільно	– знання основних фундаментальних положень матеріалу, – вміння розв’язувати найпростіші практичні задачі	– незнання окремих (непринципових) питань з матеріалу; – невміння послідовно і аргументовано висловлювати думку; – невміння застосовувати теоретичні положення при розв’язанні практичних задач
35–59	FX	Незадовільно	–	– незнання основних фундаментальних положень навчального матеріалу; – істотні помилки у відповідях на запитання; – невміння розв’язувати прості практичні задачі
1-34 (на комісії)	F	Незадовільно	–	– повна відсутність знань значної частини навчального матеріалу; – істотні помилки у відповідях на запитання; – незнання основних фундаментальних положень; – невміння орієнтуватися під час розв’язання простих практичних задач

До суми отриманих за перевірку балів додається 100 балів, що становить підсумкову оцінку роботи.

Схвалено на засіданні вченої ради факультету соціально-гуманітарних технологій.

Протокол № 2 від 19 березня 2019 р.

Голова вченої ради факультету
соціально-гуманітарних технологій

Кіпенський А.В.

Педагогіка вищої школи

АНОТАЦІЯ

Метою фахового випробування абітурієнтів для участі в конкурсі щодо зарахування на навчання за освітнім рівнем «Магістр» за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки» спеціалізація «Педагогіка вищої школи» є комплексна перевірка знань, які отримані в результаті вивчення дисципліни «Педагогіка», передбаченою освітніми програмами та навчальними планами та відповідності освітньому рівню «Бакалавр».

Під час підготовки до випробування необхідно звернути увагу на те, що абітурієнт повинен:

знати:

- основні теоретичні положення педагогіки, включаючи сучасні технології та методи навчання, засоби навчання;
- основні етапи розвитку педагогіки як науки;
- мету, методи і завдання виховання;
- категорії дидактики;
- види контролю знань, умінь та навичок .

уміти:

- реалізовувати набуті знання щодо вмінь викладача на практиці;
- застосовувати методи науково-педагогічних досліджень;
- контролювати знання, вміння, навички студентів.

Організація вступного випробування здійснюється відповідно до Положення про приймальну комісію Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут».

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вступне фахове випробування включає зміст навчальних дисциплін професійної підготовки: «Педагогіка».

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ:

1. Предмет педагогіки як науки.
2. Головні завдання педагогічної науки.
3. Категорії педагогічної науки: виховання, навчання, освіта та ін.
4. Система педагогічних наук, джерела їх розвитку, зв'язок з іншими науками.
5. Поняття про методологію педагогіки та її рівні.
6. Підходи до вивчення педагогічних явищ.

7. Методи педагогічних досліджень.
8. Загальна характеристика педагогічного процесу.
9. Закономірності педагогічного процесу.
10. Принципи педагогічного процесу.
11. Педагог як суб'єкт педагогічного процесу.
12. Студент як суб'єкт педагогічного процесу.
13. Педагогічна взаємодія суб'єктів педагогічного процесу.
14. Педагогічна майстерність та її елементи.
15. Педагогічна культура та її складові.
16. Педагогічні здібності та педагогічна здатність.
17. Об'єкт і предмет сучасної дидактики.
18. Поняттєво-термінологічний апарат сучасної дидактики.
19. Загальна характеристика навчального процесу.
20. Сутність, структура та рушійні сили процесу навчання.
21. Основні компоненти навчального процесу.
22. Функції навчального процесу.
23. Закони, закономірності навчання та їх взаємозв'язок з принципами.
24. Методи навчання та їх класифікація.
25. Критерії вибору методів навчання.
26. Характеристика традиційних методів навчання.
27. Поняття про методи активізації навчально-пізнавальної діяльності та їх класифікація.
28. Сучасні дидактичні системи.
29. Поняття про форми організації навчання.
30. Класифікація форм організації навчання.
31. Навчальне заняття: типи та структура.
32. Самостійна навчально-пізнавальна діяльність студентів.
33. Контроль і оцінка як педагогічні категорії.
34. Види, форми й методи контролю та оцінки навчальних досягнень студентів.
35. Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів.
36. Сутність виховання як суспільно – історичного поняття.
37. Сутність виховного процесу.
38. Виховання як провідний фактор формування і розвитку особистості.
39. Закономірності виховного процесу.
40. Принципи виховання та їх характеристика.

41. Зміст виховання як педагогічна проблема.
42. Поняття про методи, прийоми і засоби виховання.
43. Класифікація методів виховання.
44. Сутність самовиховання, методи та умови їх ефективного застосування.
45. Модель процесу виховання та характеристика її складових.
46. Основні напрямки виховання.
47. Національне виховання: сутність та ідеали.
48. Педагогічна характеристика соціального середовища.
49. Виховні функції соціального середовища.
50. Сучасні стратегії розвитку освіти в Україні.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України Про вищу освіту (Із змінами, внесеними згідно із Законом № 76-VIII від 28.12.2014, ВВР, 2015, № 6, ст.40) // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 37-38, ст.2004 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>. – Назва з екрану. – Дата звернення 30.11.2015.
2. Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття»). – К.: Райдуга, 1994.
3. Національна доктрина розвитку освіти // Освіта України. – 2002. – 23 квітня.
4. Бордовская., Н.В. Педагогика. Учебник для вузов / Н.В. Бордовская, А.А. Реан – СПб: Издательство «Питер», 2011. – 304с. – (Серия «Учебник нового века»)
5. Кузьмінський А.І., Педагогіка: Підручник / А.І. Кузьмінський, В.Л. Омеляненко. – К.: Знання, 2007. – 447с.
6. Мащенко Н.І. Основи педагогіки і психології вищої освіти: Курс лекцій / Н.І. Мащенко. –Кременчук: ПП Щербатих О.В., 2005. – 288 с.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ, СТРУКТУРА ОЦІНКИ, І
ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ ПІДГОТОВЛЕННОСТІ ВСТУПНИКІВ

При оцінювання знань за основу слід брати повноту і правильність виконання завдань.

Рейтингова оцінка, бали	Оцінка ECTS та її визначення	Національна оцінка	Критерії оцінювання	
			позитивні	негативні
1	2	3	4	5
90–100	A	Відмінно	<ul style="list-style-type: none"> – глибоке знання навчального матеріалу, що міститься в літературних джерелах; – вміння аналізувати явища, які вивчаються, в їхньому взаємозв'язку і розвитку; – вміння проводити теоретичні розрахунки; – відповіді на запитання чіткі, лаконічні, логічно-послідовні; – вміння розв'язувати складні практичні задачі 	<p>відповіді на запитання можуть містити незначні неточності</p>
82–89	B	Добре	<ul style="list-style-type: none"> – глибокий рівень знань в обсязі обов'язкового матеріалу; – вміння давати аргументовані відповіді на запитання і проводити теоретичні розрахунки; – вміння розв'язувати складні практичні задачі 	<p>відповіді на запитання містять певні неточності</p>
75–81	C	Добре	<ul style="list-style-type: none"> – міцні знання матеріалу, що вивчається, та його практичного застосування; – вміння давати аргументовані відповіді на запитання і проводити теоретичні розрахунки; – вміння розв'язувати практичні задачі 	<p>– невміння використовувати теоретичні знання для розв'язування складних практичних задач</p>
64–74	D	Задовільно	<ul style="list-style-type: none"> – знання основних фундаментальних положень матеріалу, що вивчається, та їх практичного застосування; – вміння розв'язувати прості практичні задачі 	<ul style="list-style-type: none"> – невміння давати аргументовані відповіді на запитання; – невміння аналізувати викладений матеріал і виконувати розрахунки; – невміння розв'язувати складні практичні задачі

1	2	3	4	5
60–63	E	Задовільно	– знання основних фундаментальних положень матеріалу, – вміння розв’язувати найпростіші практичні задачі	– незнання окремих (непринципових) питань з матеріалу; – невміння послідовно і аргументовано висловлювати думку; – невміння застосовувати теоретичні положення при розв’язанні практичних задач
35–59	FX	Незадовільно	–	– незнання основних фундаментальних положень навчального матеріалу; – істотні помилки у відповідях на запитання; – невміння розв’язувати прості практичні задачі
1-34 (на комісії)	F	Незадовільно	–	– повна відсутність знань значної частини навчального матеріалу; – істотні помилки у відповідях на запитання; – незнання основних фундаментальних положень; – невміння орієнтуватися під час розв’язання простих практичних задач

До суми отриманих за перевірку балів додається 100 балів, що становить підсумкову оцінку роботи.

Тести з педагогіки складаються з 14 завдань різного рівня складності:

12 завдань першого рівня складності,

2 завдання другого рівня складності.

Завдання першого рівня складності передбачають, що абітурієнт серед наведених варіантів відповідей повинен обрати правильні. Завдання другого рівня складності передбачають розкриття основних понять, положень, принципів розвитку педагогічної науки у формі письмової розгорнутої відповіді на відкрите питання.

Кожне правильно виконане завдання першого рівня складності оцінюється максимально у 6 балів. Якщо завдання не виконано або виконано невірно, воно оцінюється в 0 балів.

Завдання другого рівня складності оцінюються за наступними критеріями:

Бали	Характеристика відповідей абітурієнта
1-4 бали	Відповіді на питання носять фрагментарний характер, переважно відтворюють знання на рівні запам'ятовування. Знання з предмету є неповними, абітурієнт плутається у визначеннях, втрачає логіку та послідовність у розкритті питання, не наводить приклади.
5-9 балів	У відповідях допускаються неточності або помилки непринципового характеру, допускає помилки у наведенні прикладів, проте абітурієнт демонструє розуміння матеріалу, логічно обґрунтовує свої міркування.
10-14 балів	Абітурієнт дає повну розгорнуту відповідь на питання, демонструє вільне володіння понятійним апаратом, повністю розкриває суть поставленого питання, добре орієнтується у міжпредметних зв'язках, наводить приклади.

Ітогова оцінка за результатами складання вступного іспиту складається з отриманої суми балів за виконання завдань першого та другого рівня складності.

До суми отриманих за перевірку балів додається 100 балів, що становить підсумкову оцінку роботи.

Схвалено на засіданні вченої ради факультету соціально-гуманітарних технологій.

Протокол № 2 від 19 березня 2019 р.

Голова вченої ради факультету
соціально-гуманітарних технологій

Кіпенський А.В.

Прикладна та комп'ютерна лінгвістика

АНОТАЦІЯ

Вступні випробування за фахом на навчання у магістратурі зі спеціалізації «Прикладна лінгвістика» проводиться комісією, створеною на кафедрі ІКС.

Випробування здійснюється у письмовій та усній формі. Абітурієнт обирає екзаменаційний білет, який складається з двох питань дисциплін технічної спрямованості (по одному питанню з відповідної дисципліни) таких як «Інформаційно-ресурсне забезпечення лінгвістичної діяльності», «Математичне моделювання в лінгвістиці» та трьох питань дисциплін філологічної спрямованості (по одному питанню з відповідної дисципліни) таких як «Теорія та практика перекладу», «Переклад ділового мовлення», «Практичний курс німецької мови». Переліки питань зазначених дисциплін надаються абітурієнту заздалегідь.

Відповіді на перші два питання даються усно українською мовою, на третє й четверте питання також усно англійською мовою, на п'яте – усно німецькою мовою. Час підготовки до усної відповіді – 50 хвилин. В процесі підготовки абітурієнт фіксує тези відповідей на екзаменаційні питання на спеціальному листі тестування за фахом з печаткою приймальної комісії факультету.

Організація вступного випробування здійснюється відповідно до Положення про приймальну комісію «Національного технічного університету» Харківського політехнічного інституту.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вступне випробування включає зміст нормативних навчальних дисциплін професійної підготовки:

1. Інформаційно-ресурсне забезпечення лінгвістичної діяльності.
2. Математичне моделювання в лінгвістиці.
3. Теорія та практика перекладу.
4. Переклад ділового мовлення
5. Практичний курс німецької мови

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ:

Питання з дисципліни «Інформаційно-ресурсне забезпечення лінгвістичної діяльності»

1. Основні визначення: база даних, предметна область, категорії користувачів баз даних, СУБД, функції СУБД.

2. Класифікація баз даних за моделлю представлення даних. Наведіть приклади.
3. Переваги та недоліки ієрархічних, мережевих та реляційних БД. Наведіть приклади.
4. Класифікація баз даних за організацією зберігання даних та звернення до них.
5. Класифікація баз даних за типом збереженої інформації. Наведіть приклади.
6. Поняття моделі даних. Концептуальна модель даних.
7. ER-модель основні визначення: сутність, тип сутності, екземпляр сутності, атрибут, значення атрибута, ключ, зв'язок, типи зв'язків.
8. Стрижнева, асоціативна, характеристична, позначальна сутність.
9. Логічна модель даних. Проблеми надлишковості даних та аномалій оновлення, видалення, включення. Нормалізація. Нормальна форма.
10. Перша, друга та третя нормальні форми. Наведіть приклади таблиць.
11. Поясніть поняття первинного та зовнішнього ключів таблиці. Типи первинних ключів у MS Access.
12. Основні об'єкти бази даних. Дайте визначення.
13. Типи даних, що можуть мати поля у MS Access.
14. Типи зв'язків між таблицями у базі даних MS Access.
15. Цілісність даних. Обмеження цілісності.
16. Явні обмеження цілісності.
17. Неявні обмеження цілісності.
18. Основні стратегії підтримки посилальної цілісності.
19. Додаткові стратегії підтримки посилальної цілісності.
20. Основні мови опису запитів: QBE та SQL.
21. Оператори мови SQL.
22. Правила синтаксису мови SQL.
23. Види літералів мови SQL.
24. Основні типи даних мови SQL.
25. Визначте синтаксис та призначення фрази WHERE речення SELECT.
26. Визначте синтаксис та призначення фрази ORDER BY речення SELECT.
27. Використання ключового слова LIKE та метасимволів для пошуку. Пошук за датою.
28. Використання ключових слів AND, OR, IN, NOT. Варіанти їх сумісного використання. Пріоритети обробки операторів.
29. Створення обчислювальних полів.
30. Використання функцій маніпулювання текстом.
31. Використання функцій маніпулювання датою та часом.
32. Використання функцій маніпулювання числами.

33. Статистичні функції.
34. Створення груп в SQL. Фільтрувальні групи.

Питання з дисципліни «Практичний курс німецької мови»

1. Bekanntschaft. Die Deklination der Personal- und Reflexivpronomen. Die Modalverben im Präsens.
2. Die Familie. Die Deklination der Possessivpronomen und der Verneinung kein. Die Steigerungsstufen der Adjektive.
3. Haus. Wohnung. Präpositionen mit Dativ und Akkusativ.
4. Studium. Unterricht. Die Deklination der Substantive. Pluralbildung der Substantive. Adverbien. Allgemeines.
5. Im Sprachlabor. Imperativ. Sätze mit gleichartigen Satzgliedern.
6. Mahlzeiten. Perfekt. Das Pronomen man.
7. Tagesablauf. Präteritum. Infinitiv mit und ohne zu. Infinitivgruppen.
8. Freizeitgestaltung: Das Wochenende. Besuch. Futurum. Allgemeines. Futurum I. Satzreihe.
9. Hobbys. Sport. Pronominaladverbien. Satzgefüge: Objektsätze.
10. Lebenslauf. Plusquamperfekt. Satzgefüge: Temporalsätze.
11. Die Stadt. Auf der Straße. Passiv. Allgemeines. Vorgangspassiv. Substantive und Adjektive mit der Nachsilbe -er (von geographischen Namen)
12. Kleidung. Einkäufe: Warenhaus. Die Deklination der Adjektive. Zusammengesetzte Adjektive.
13. Einkäufe: Fachgeschäft. Lebensmittelgeschäft. Satzgefüge: Attributsätze. Lokalsätze. Finalsätze.
14. Jahreszeiten. Wetter. Das Pronomen es. Satzgefüge: Komparativsätze. (Modalsätze) Konditionalsätze (Bedingungssätze) Konzessivsätze Kausalsätze.
15. Beim Arzt. Konjunktiv. Allgemeines. Präsens Konjunktiv. Perfekt Konjunktiv
16. Post. Telefon. Präteritum Konjunktiv. Plusquamperfekt Konjunktiv.
17. Reisevorbereitungen. Dienstleistungen. Futurum I, II Konjunktiv. Zustandspassiv.
18. Reise. Auslandsreise. Konditional I, II Konjunktiv.

Питання з дисципліни «Теорія та практика перекладу»

1. Translation as a notion and subject. Types of translation. The notion of interpretation.
2. Lexical problems of translation. Lexical semantics and translation.
3. Lexicological aspects of translation. Methods and ways of translating various proper names.
4. Units of international lexicon and ways of rendering their meaning and lingual form.
5. Notion and classifications of realias (units of nationally biased lexicon). Ways of their translation.
6. Translation of idiomatic expressions

7. Asyndetic noun clusters and rendering their meaning into Ukrainian. Approaches to translating asyndetic substantival clusters
8. Grammatical meanings in translation. Context and situation of translation.
9. Lexical aspects of translation of scientific and technical texts. Translation of terminology.
10. Special features of translation of scientific literature.
11. Special features of translation of political literature, newspaper and magazine materials.
12. Special features of translation of fiction.
13. Lexical and semantic aspects of translation of the materials in the IT sphere.
14. Business communication and correspondence. Achieving a tone to suit a business reader.
15. Writing in business world. Composition and translation of business letters.
16. Composition and translation of contracts. Essential clauses of a contract.
17. Grammatical aspects of translation of scientific and technical texts.
18. Rendering the meaning of syntactic constructions.

Питання з дисципліни «Математичне моделювання в лінгвістиці»

1. Що таке модель та моделювання?
2. Які основні етапи моделювання?
3. Опишіть класифікацію математичних моделей.
4. Що таке лінгвістична модель? Які її особливості?
5. Що таке дані, інформація, знання, текст?
6. Опишіть класифікацію та властивості знань.
7. Які існують джерела знань?
8. Яка проблема формування нових знань?
9. Опишіть класи методів та моделей представлення знань.
10. Як виглядає фреймова модель представлення знань? Які її недоліки та переваги?
11. Який вид має продукційна модель представлення знань? Які її недоліки та переваги?
12. Що таке експертна система? Яка її структура?
13. Як виглядає логічна модель представлення знань? Які її недоліки та переваги?
14. Який вид має мережева модель представлення знань? Які її недоліки та переваги.
15. Що таке онтологія? Яка формальна модель онтології? Назвіть принципи побудови онтології.
16. Опишіть класифікацію онтологій. Назвіть принципи проектування та реалізації онтології. Які існують мови опису онтології?
17. Перелічіть етапи аналізу текстів.
18. Назвіть методи попередньої обробки текстів?

19. Назвіть задачі Text Mining.
20. Приведіть алгоритми методів попередньої обробки текстів.
21. Проаналізуйте загальний опис процесу вилучення понять з тексту.
22. Опишіть стадії локального аналізу тексту.
23. Перелічить стадії інтеграції та виводу понять.
24. Опишіть статистичний алгоритм для вилучення ключових понять з тексту.
25. Опишіть задачу класифікації текстів.
26. Приведіть методи класифікації текстових документів.
27. Що таке анотація (реферат)? Проаналізуйте етапи анотування (реферування).
28. Сформулюйте основні вимоги до систем автоматичного анотування (реферування).
29. Приведіть приклади методів вилучення фрагментів для анотацій (рефератів).
30. Проаналізуйте характеристики словосполучень, слів та морфем.
31. Назвіть вхідні та вихідні дані для морфологічного аналізу.
32. В чому полягають труднощі морфологічного аналізу нових слів?
33. Які основні принципи побудови логічної мережі?

Питання з дисципліни «Переклад ділового мовлення»

1. Cv
2. Resume
3. Job application
4. Business letters
5. Cover letter
6. Job interview
7. Memo(randums)
8. Making inquiries
9. Placing orders
10. Letters of credit (lc)
11. Contracts
12. Clauses of contract
13. Invoicing
14. Fairs, exhibitions
15. Advertising

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Автоматическая обработка текстов на естественном языке и компьютерная лингвистика : учеб. пособие / Е. И. Большакова, Э. С. Клышинский, Д. В. Ландэ и др. – М. : МИЭМ, 2011. – 272 с.
2. Баранов А. Н. Введение в прикладную лингвистику / А. Н. Баранов. – М. : Эдиториал УССР, 2001. – 360 с.
3. Барсегян А. А. Технологии анализа данных: Data Mining, Visual Mining, Text Mining, OLAP / А. А. Барсегян, М. С. Куприянов, В. В. Спепаненко и др. – СПб. : БХВ-Перергбург, 2007. – 384 с.
4. Башмаков А. И. Интеллектуальные информационные технологии / А. И. Башмаков, И. А. Башмаков. – М. : Изд-во МГТУ им. Н.Э. Баумана, 2005. – 304 с.
5. Бондаренко В. В. Переклад науково-технічної літератури : навч. посіб. / В. В. Бондаренко, В. В. Дубічинський, В. М. Кухаренко. – Харків : НТУ «ХПІ», 2001. – 162 с.
6. Bruce Eckel. Thinking in Java. Fourth Edition. Prentice Hall, 2006.
7. Эккель Б. Философия Java. Библиотека программиста. – СПб. : Питер, 2009. – 640 с.
8. Cay S. Horstmann, Gary Cornell. Core Java 2, vol.1 Fundamentals, vol.2 Advanced Features. Eighth Edition, 2007.
9. Хорстманн, Кей С., Корнелл Гари. Java 2. Библиотека профессионала. Основы. 7-е изд.: Пер. с англ. – М.: Издательский дом «Вильямс», 2007. – 896 с.
10. Java Developers Kit Documentation (JDK 6). Доступно на сайте <http://java.sun.com/javase/downloads/index.jsp#docs>
11. Учебная литература Sun. <http://java.sun.com/docs/books/tutorial/index.html>
12. Ken Arnold, James Gosling, David Holmes, The Java Programming Language, Forth Edition, Addison Wesley Professional, 2005.
13. J.Gosling, B.Joy, G.Steele, G.Bracha, The Java Language Specification, Third Edition. 2005.
14. Бондаренко М. Ф. Теория интеллекта / М. Ф. Бондаренко, Ю. П. Шабанов-Кушнарченко. – Х. : ООО «Компания СМІТ», 2006. – 576 с.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ, СТРУКТУРА ОЦІНКИ, І ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ ПІДГОТОВЛЕННОСТІ ВСТУПНИКІВ

При оцінюванні знань за основу слід брати повноту і правильність виконання завдань. Загальна оцінка визначається як середня виважена з оцінок відповідей на усі запитання.

Рейтингова оцінка, бали	Оцінка ECTS та її визначення	Національна оцінка	Критерії оцінювання	
			позитивні	негативні
1	2	3	4	5
90–100	A	Відмінно	<ul style="list-style-type: none"> – глибоке знання навчального матеріалу, що міститься в літературних джерелах; – вміння аналізувати явища, які вивчаються, в їхньому взаємозв'язку і розвитку; – вміння проводити теоретичні розрахунки; – відповіді на запитання чіткі, лаконічні, логічно-послідовні; – вміння розв'язувати складні практичні задачі 	відповіді на запитання можуть містити незначні неточності
82–89	B	Добре	<ul style="list-style-type: none"> – глибокий рівень знань в обсязі обов'язкового матеріалу; – вміння давати аргументовані відповіді на запитання і проводити теоретичні розрахунки; – вміння розв'язувати складні практичні задачі 	відповіді на запитання містять певні неточності
75–81	C	Добре	<ul style="list-style-type: none"> – міцні знання матеріалу, що вивчається, та його практичного застосування; – вміння давати аргументовані відповіді на запитання і проводити теоретичні розрахунки; – вміння розв'язувати практичні задачі 	– невміння використовувати теоретичні знання для розв'язування складних практичних задач
64–74	D	Задовільно	<ul style="list-style-type: none"> – знання основних фундаментальних положень матеріалу, що вивчається, та їх практичного застосування; – вміння розв'язувати прості практичні задачі 	<ul style="list-style-type: none"> – невміння давати аргументовані відповіді на запитання; – невміння аналізувати викладений матеріал і виконувати розрахунки; – невміння розв'язувати складні практичні задачі

1	2	3	4	5
60–63	Е	Задовільно	– знання основних фундаментальних положень матеріалу, – вміння розв’язувати найпростіші практичні задачі	– незнання окремих (непринципових) питань з матеріалу; – невміння послідовно і аргументовано висловлювати думку; – невміння застосовувати теоретичні положення при розв’язанні практичних задач
35–59	FX	Незадовільно	–	– незнання основних фундаментальних положень навчального матеріалу; – істотні помилки у відповідях на запитання; – невміння розв’язувати прості практичні задачі
1-34 (на комісії)	F	Незадовільно	–	– повна відсутність знань значної частини навчального матеріалу; – істотні помилки у відповідях на запитання; – незнання основних фундаментальних положень; – невміння орієнтуватися під час розв’язання простих практичних задач

До суми отриманих за перевірку балів додається 100 балів, що становить підсумкову оцінку роботи.

Схвалено на засіданні вченої ради факультету соціально-гуманітарних технологій.

Протокол № 2 від 19 березня 2019 р.

Голова вченої ради факультету
соціально-гуманітарних технологій

Кіпенський А.В.

Психологія

АНОТАЦІЯ

Метою фахового випробування абітурієнтів для участі в конкурсі щодо зарахування на навчання за ступенем «Магістр» за спеціальністю 053 «Психологія» освітньої програми «Психологія» є комплексна перевірка знань, які отримані в результаті вивчення циклу дисциплін, передбачених освітньо-професійною програмою та навчальними планами у відповідності з освітньо-кваліфікаційним рівнем «Бакалавр». Під час підготовки до випробування необхідно звернути увагу на те, що абітурієнт повинен:

Знати: законодавчі та інструктивні матеріали, що стосуються психологічних аспектів професійної діяльності та поведінки людини.

Вміти: застосовувати загально-теоретичні та прикладні знання при розробці конкретних проектів з психологічної проблематики; інтерпретувати отримані результати у відповідності з поставленим завданням; забезпечувати психопрофілактичну та профорієнтаційну роботу серед населення; забезпечувати проведення психодіагностичного обстеження; психологічне забезпечення робіт з профорієнтації, профвідбору та адаптації персоналу, тощо.

Вступне фахове випробування включає зміст нормативних навчальних дисциплін професійної підготовки:

- Вступ до спеціалісті;
- Загальна психологія;
- Психофізіологія;
- Математичні методи в психології;
- Історія психології;
- Диференціальна психологія;
- Експериментальна психологія;
- Психологія праці та інженерна психологія;
- Вікова психологія;
- Педагогічна психологія;
- Соціальна психологія;
- Юридична психологія.

Організація вступного випробування здійснюється відповідно до Положення про приймальну комісію Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут».

Вступний іспит проводиться у письмовій формі. Екзаменаційний білет складається із 12 питань, зокрема, 7 – тестових питань, 2 – теоретичних питання та 3 – практично-творчого характеру. Час для підготовки – 90 хвилин.

Теоретичні питання спрямовані на визначення рівня знань вступників в оволодінні основними поняттями й категоріями психологічної науки, обізнаності із дослідженнями вітчизняної та зарубіжної психології, теоретичними підходами, концепціями. Вони орієнтовані на визначення ступеня сформованості у майбутніх психологів умінь аналізу, узагальнення психологічних явищ, визначення їх структури, закономірностей та психологічних механізмів розвитку тощо.

Питання практично – творчого характеру передбачає уміння інтегрувати знання, отримані впродовж вивчення різних теоретичних, прикладних та практичних психологічних дисциплін. Саме такий тип питань дозволяє найбільш адекватно визначити рівень професійної підготовки кожного випускника, його креативність, уміння мислити і знаходити вихід із проблемних ситуацій. У них яскраво проявляється рівень сформованості практичних навичок майбутнього фахівця та загалом рівень його професійної компетентності.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ:

1. Предмет і задачі психологічної науки і практики.
2. Виникнення і розвиток психіки.
3. Свідомість і несвідоме.
4. Поняття, завдання та розділи практичної психології.
5. Психопрофілактика, її завдання.
6. Психодіагностика, її завдання.
7. Психоконсультавання, її завдання.
8. Психотерапія, її завдання.
9. Етичний кодекс психолога.
10. Індивідуальна та групова робота психолога.
11. Психофізіологія як наука, методи дослідження і морфо-функціональні особливості нервової системи.
12. Нейрон – будова і функції. Передача і переробка сенсорних сигналів. Рефлекторна діяльність. Значення орієнтувальних рефлексів.
13. Психофізіологія зорової системи.
14. Психофізіологія слухової і вестибулярної системи.
15. Психофізіологія нюхової і смакової системи.
16. Психофізіологія вісцерально-сенсорної та сомато-сенсорної систем.

17. Психофізіологічні основи рухів людини.
18. Функціональна асиметрія людини.
19. Психофізіологія пам'яті.
20. Психофізіологія уваги.
21. Психофізіологія емоцій.
22. Сон і сновидіння. Психофізіологія навчання.
23. Психофізіологічні основи індивідуальності.
24. Психофізіологія професійної діяльності.
25. Засади класифікації психічних явищ.
26. Психічні процеси. Психічні стани. Психічні властивості.
27. Взаємозв'язок психічних процесів, станів та властивостей.
28. Пізнавальна сфера психіки.
29. Емоційно-вольова сфера психіки.
30. Проблема взаємозв'язку пізнавальної та емоційної сфери психіки.
31. Рубінштейн С. Л. і основи вітчизняної психології.
32. Ананьєв Б. Г.: людина як предмет пізнання.
33. Виготський Л. С.: культурно-історична теорія психіки.
34. Леонтьєв О. М. і теорія діяльності.
35. Абульханова-Славська К. О.: навчання про діалектику людського життя.
36. Теорія установки Узнадзе К. Д. і грузинська школа психології.
37. Проблема природи психіки у вітчизняній психології. Детермінація психічного.
38. Дослідження особистості з позицій теорії рис: Г. Олпорт, Р. Кеттелл, Г. Айзенк.
39. Теорії діяльності.
40. Структура діяльності.
41. Процес, ціль і продукт діяльності.
42. Вчення про мотивацію.
43. Теорія провідних типів діяльності.
44. Дослідження особистості з позицій теорії типів.
45. Розвиток теорії особистості в Європі та США у XX ст.
46. Обробка значної кількості емпіричних даних.
47. Аналіз даних про відмінність об'єктів та їх багатовимірне шкалювання.
48. Математичне моделювання психологічних явищ.
49. Методи аналізу даних.
50. Методи застосування статистичних критеріїв, при з'ясуванні відмінностей у рівнях досліджуваної ознаки.

51. Застосування статистичних критеріїв в універсальних та спеціалізованих пакетах прикладних програм обробки даних.
52. Пояснювальні принципи і підходи до побудови історії психології
53. . Історія психології як галузь психологічної науки.
54. Розвиток психологічної думки в контексті філософії.
55. Давнього світу і психологічні теорії античності.
56. Розвиток психологічної думки в контексті релігійних ідей середньовіччя.
57. Розвиток філософської і психологічної думки в епоху Відродження та наукової революції. Епоха Просвітництва і рух філософсько-психологічної думки. XIX сторіччя – зародження психології.
58. Розвиток і основні досягнення фізіології нервової системи і органів почуттів у XIX столітті.
59. Виникнення психофізики і психометрії.
60. Розвиток еволюційних ідей у біології і їхнє значення для психології.
61. Сучасна психологія: школи, напрями, тенденції розвитку.
62. Вітчизняна психологія, її школи і напрями
63. Диференційна психологія як наука: її предмет, специфіка, історія, методи.
64. Основні поняття диференційної психології.
65. Диференційна психологія чоловіків та жінок.
66. Статева ідентифікація: етапи та основні механізми формування статевої ідентичності. Копінг-стратегії та захисні механізми особистості.
67. Класифікації особистостей та характерів
68. Сильові особливості індивідуальності.
69. Моральні особливості особистості та специфіка їх дослідження.
70. Вступ до експериментальної психології;
71. Історія розвитку експериментальної психології;
72. Емпіричні та неемпіричні методи дослідження;
73. Наукове дослідження: його принципи і структура
74. Методи добування емпіричних даних;
75. Експеримент як метод психологічного дослідження;
76. Експериментальне спілкування;
77. Етичні норми роботи психолога-експериментатора;
78. Основні характеристики психологічного експерименту;
79. Моделювання в експерименті;
80. Експериментальні та не експериментальні плани;

81. Організація і проведення експериментального дослідження;
82. Психологічне вимірювання;
83. Кількісна та якісна обробка експериментальних даних;
84. Узагальнення та інтерпретація результатів експерименту;
85. Представлення результатів експерименту.
86. Введення в психологію праці у нових сферах професійної діяльності.
87. Культурно-історичні основи розвитку психологічного знання про працю.
88. Професійна праця як соціально-психологічна реальність.
89. Проблеми професіографування та профвідбору.
90. Розвиток людини в трудовому процесі.
91. Психологічні особливості професійної діяльності.
92. Психологічні особливості праці в організації.
93. Стреси та конфлікти в професійній діяльності.
94. Основи професійної освіти.
95. Основи професійного самовизначення.
96. Цінісно-сміслові основи трудової діяльності.
97. Психолог-практик як суб'єкт праці.
98. Наукові засади дослідження доцільної трудової діяльності.
99. Принципи раціоналізації трудової діяльності в управлінні.
100. Методологічні підходи до раціоналізації трудової діяльності.
101. Раціоналізація праці управлінського персоналу.
102. Раціоналізація трудової поведінки людини.
103. Раціоналізація робочих місць.
104. Оптимізація працездатності працівників.
105. Розвиток здібності до трудової діяльності.
106. Захист прав інтелектуальної власності.
107. Предмет, задачі і особливості вікової психології як науки.
108. Категорії «розвиток», «протиріччя» у віковій психології.
109. Поняття віку в психології.
110. Теорії психічного розвитку.
111. Період дитинства (2 місяці – 1 рік).
112. Раннє дитинство – від 1 року до 3.
113. Дошкільне дитинство – від 3 до 7 років.
114. Молодший шкільний вік – від 7 до 10 років.
115. Підлітковий період – від 11 до 14 років.

116. Ранній юнацький вік – від 15 до 17 років.
117. Рання дорослість – від 20 до 40 років.
118. Середня дорослість – від 40 до 60 років.
119. Пізня дорослість – від 60 і далі.
120. Смерть та умирання.
121. Педагогічна психологія як галузь психологічної науки
122. Психологія навчання
123. Управління процесом навчання
124. Психологія учіння
125. Психологія виховання
126. Вікові аспекти виховання та індивідуальний підхід
127. Психологія педагогічної праці
128. Психологічні вимоги до особистості педагога
129. стадії розвитку соціальної психології
130. соціальна психологія – як наука історичний аспект;
131. сучасні напрями розвитку зарубіжної соціальної психології;
132. напрямки соціальної психології;
133. соціально-психологічний аспект дослідження особистості;
134. дослідження окремих моделей соціалізації особистості; соціально-психологічні закономірності спілкування.
135. Предмет, завдання та методи юридичної психології;
136. Психологія юридичної праці;
137. Психологічна служба в правоохоронних органах;
138. Предмет, об'єкт та основні завдання юридичної психології;
139. Методологічні і правові основи СПЕ; типи судово – психологічної експертизи; Психологічні особливості суб'єктів злочинності
140. Психологія потерпілих і неповнолітніх правопорушників

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Абрамова Г.С. Возрастная психология / Г.С. Абрамова. – М.: Академический проект: Альма Матер, 1995. – 702 с.
2. Анастаси А. Дифференциальная психология /А. Анастаси. – М.: Апрель – Пресс, 2001.
3. Андреева Г.М. Социальная психология: учебник для высших учебных заведений / Г. М. Андреева. – М.: Аспект Пресс, 2007. – 363 с.

4. Андрійчук І.П. Математична статистика для психологів. Навчально-методичний посібник / І.П.Андрійчук. – Тернопіль: ТНПУ ім. В.Гнатюка, 2011. – 132 с.
5. Блейхер В.М. Практическая патопсихология / В.М. Блейхер, И.В. Крук, С.Н. Боков. – Ростов-на-Дону, 1996. – 448 с.
6. Бондарчук О.І. Експериментальна психологія: Курс лекцій / О.І.Бондарчук. – К.: МАУП, 2003. – 120 с.
7. Бочелюк В.Й. Методика та організація наукових досліджень із психології: Навчальний посібник / В.Й. Бочелюк, В.В. Бочелюк. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 360 с.
8. Васьківська С.В. Основи психологічного консультування: Навчальний посібник / С.В. Васьківська. – К.: Четверта хвиля, 2004. – 256 с.
9. Вікова та педагогічна психологія: Навчальний посібник / [О.В.Скрипченко, Л.В.Долинська та ін.]. – К.: Просвіта, 2001. – 416 с.
10. Власова О.І. Педагогічна психологія: Навчальний посібник / О.І.Власова. – К.: Либідь, 2005. – 400 с.
11. Волянська О.В. Соціальна психологія: Навчальний посібник / О.В. Волянська, А.М. Ніколаєвська. – К.: Знання, 2008. – 275 с.
12. Галян О.І. Експериментальна психологія: Навчальний посібник / О.І. Галян, І.М. Галян. – К.: Академвидав, 2012. – 400 с.
13. Дуткевич Т.В. Конфліктологія з основами психології управління: Навчальний посібник / Т. В. Дуткевич. – К.: ЦНЛ, 2005. – 456 с.
14. Дуткевич Т.В. Дошкільна психологія / Т.В. Дуткевич. – К.: Центр учбової літератури, 2009.
15. Заброцький М.М. Педагогічна психологія: Курс лекцій / М.М. Заброцький. – К.: МАУП, 2000. – 100 с.
16. Зимняя И.А. Педагогическая психология: Учебное пособие / И.А.Зимняя. – М.: Логос, 2001. – 384 с.
17. Ильин Е.П. Дифференциальная психофизиология / Е.П. Ильин – СПб.: Питер, 2001.
18. Клименко В.В. Психологія творчості: Навчальний посібник / В.В.Клименко. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 480 с.
19. Конспект лекцій, методичні вказівки та контрольні завдання з курсів «Вікова психологія» та «Педагогічна психологія» для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» зі спеціальності 6.030102 “Психологія” / Уклад. Романовський О.Г., Гура Т.В., Богдан Ж.Б., Подбужкая Н.В. – Харків: НТУ “ХПІ”, 2014. – 76 с. (рос. мовою)
20. Корміло О.М. Основи науково-психологічних досліджень. Навчально-методичний

посібник / О.М. Кормило. – Тернопіль: ТНПУ ім. В.Гнатюка,

21. 2012. – 234 с.

22. Кузікова С.Б. Теорія і практика вікової психокорекції: Навчальний посібник / С.Б. Кузікова. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2006. – 384 с.

23. Кулагина И.Ю. Возрастная психология (Развитие ребенка от рождения до 17 лет): Учебное пособие / И.Ю. Кулагина. – М.: Изд-во РОУ, 1996. – 180 с.

24. Ложкін Г.В. Психологія конфлікту: теорія і сучасна практика / Г.В. Ложкін, Н.І. Пов`якель. – К.: ВД «Професіонал», 2007. – 416 с.

25. Максименко С.Д. Експериментальна психологія: [підручник] / С.Д. Максименко, Е.Л. Носенко. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 360 с.

26. Максименко С.Д. Загальна психологія: Навчальний посібник / С.Д. Максименко. – К.: ЦУЛ, 2010. – 272 с.

27. Москаленко В.В. Соціальна психологія: Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 688 с.

28. Овчарова Р.В. Практическая психология образования: Учебное пособие Р.В.Овчарова. – М.: Академия, 2003. – 448 с.

29. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія: Підручник / Л.Е. Орбан-Лембрик. – К.: Академвидав, 2005. – 448с.

30. Основи практичної психології: Підручник / В.Панок, Т.Титаренко, Н.Чепелева та ін. – К.: Либіль, 1999. – 536 с.

31. Петровский А.В. История и теория психологии: в 2 т. / А.В. Петровский, М.Г. Ярошевский. – Ростов-на-Дону: Феникс, 1996. – 405 с.

32. Радчук Г.К., Кормило О.М. Диференціальна психологія: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Г.К. Радчук, О.М. Кормило. – Тернопіль: ТНПУ ім. В.Гнатюка, 2009. – 424 с.

33. Роменець В.А. Історія психології ХХ століття / В.А. Роменець, І.П. Маноха – К.: Либідь, 1998. – 988 с.

34. Руденко В.М. Математичні методи в психології / В.М. Руденко, Н.М. Руденко. – К.: Академвидав, 2009. – 384 с.

35. Ярошевский М.Г. История психологии от античности до середины ХХ в.: [учебное пособие]. – М.: Академия, 1996. – 416 с.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ, СТРУКТУРА ОЦІНКИ, І ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ ПІДГОТОВЛЕННОСТІ ВСТУПНИКІВ

Результати вступного випробування визначаються оцінками „відмінно”, „добре”, „задовільно”, „незадовільно”.

Загальна оцінка вступного випробування визначається окремими балами, що одержав абітурієнт за результатами письмового іспиту.

Тести складаються з 12 завдань різного рівня складності:

10 завдань першого рівня складності,

2 завдання другого рівня складності.

Завдання першого рівня складності передбачають, що абітурієнт серед наведених варіантів відповідей повинен обрати правильну. Завдання другого рівня складності передбачають розкриття основних понять, положень, принципів розвитку психологічної науки у формі письмової розгорнутої відповіді на відкрите запитання.

Кожне правильно виконане завдання першого рівня складності оцінюється у 5 балів. Якщо завдання не виконано або виконано невірно, воно оцінюється в 0 балів.

Завдання другого рівня складності оцінюються за наступними критеріями:

Бали	Характеристика відповідей абітурієнта
10	Відповіді на питання носять фрагментарний характер, переважно відтворюють знання на рівні запам'ятовування. Знання з предмету є неповними, абітурієнт плутається у визначеннях, втрачає логіку та послідовність у розкритті питання, не наводить приклади.
11-19 балів	У відповідях допускаються неточності або помилки непринципового характеру, допускаються помилки у наведенні прикладів, проте абітурієнт демонструє розуміння матеріалу, логічно обґрунтовує свої міркування.
20-25 балів	Абітурієнт дає повну розгорнуту відповідь на питання, демонструє вільне володіння понятійним апаратом, повністю розкриває суть поставленого питання, добре або відмінно орієнтується у міжпредметних зв'язках, наводить один або два приклади.

Підсумкова оцінка за результатами складання вступного іспиту складається з отриманої суми балів за виконання завдань першого та другого рівня складності.

При оцінюванні знань за основу слід брати повноту і правильність виконання завдань. Загальна оцінка визначається як середня виважена з оцінок відповідей на усі запитання.

Рейтингова оцінка, бали	Оцінка ECTS та її визначення	Національна оцінка	Критерії оцінювання	
			позитивні	негативні
1	2	3	4	5
90–100	A	Відмінно	<ul style="list-style-type: none"> – глибоке знання навчального матеріалу, що міститься в літературних джерелах; – вміння аналізувати явища, які вивчаються, в їхньому взаємозв'язку і розвитку; – вміння проводити теоретичні розрахунки; – відповіді на запитання чіткі, лаконічні, логічно-послідовні; – вміння розв'язувати складні практичні задачі 	відповіді на запитання можуть містити незначні неточності
82–89	B	Добре	<ul style="list-style-type: none"> – глибокий рівень знань в обсязі обов'язкового матеріалу; – вміння давати аргументовані відповіді на запитання і проводити теоретичні розрахунки; – вміння розв'язувати складні практичні задачі 	відповіді на запитання містять певні неточності
75–81	C	Добре	<ul style="list-style-type: none"> – міцні знання матеріалу, що вивчається, та його практичного застосування; – вміння давати аргументовані відповіді на запитання і проводити теоретичні розрахунки; – вміння розв'язувати практичні задачі 	– невміння використовувати теоретичні знання для розв'язування складних практичних задач
64–74	D	Задовільно	<ul style="list-style-type: none"> – знання основних фундаментальних положень матеріалу, що вивчається, та їх практичного застосування; – вміння розв'язувати прості практичні задачі 	<ul style="list-style-type: none"> – невміння давати аргументовані відповіді на запитання; – невміння аналізувати викладений матеріал і виконувати розрахунки; – невміння розв'язувати складні практичні задачі

1	2	3	4	5
60–63	E	Задовільно	– знання основних фундаментальних положень матеріалу, – вміння розв’язувати найпростіші практичні задачі	– незнання окремих (непринципових) питань з матеріалу; – невміння послідовно і аргументовано висловлювати думку; – невміння застосовувати теоретичні положення при розв’язанні практичних задач
35–59	FX	Незадовільно	–	– незнання основних фундаментальних положень навчального матеріалу; – істотні помилки у відповідях на запитання; – невміння розв’язувати прості практичні задачі
1-34 (на комісії)	F	Незадовільно	–	– повна відсутність знань значної частини навчального матеріалу; – істотні помилки у відповідях на запитання; – незнання основних фундаментальних положень; – невміння орієнтуватися під час розв’язання простих практичних задач

До суми отриманих за перевірку балів додається 100 балів, що становить підсумкову оцінку роботи.

Схвалено на засіданні вченої ради факультету соціально-гуманітарних технологій.

Протокол № 2 від 19 березня 2019 р.

Голова вченої ради факультету
соціально-гуманітарних технологій

Кіпенський А.В.

Соціологія забезпечення економічної діяльності

АНОТАЦІЯ

Метою фахового випробування абітурієнтів для участі в конкурсі щодо зарахування на навчання за освітньо-кваліфікаційним рівнем «Магістр» за спеціальністю «Соціологія» є комплексна перевірка знань, які отримані в результаті вивчення циклу дисциплін, передбачених освітньо-професійною програмою та навчальними планами та відповідності освітньо-кваліфікаційному рівню «Бакалавр» за спеціальністю «Соціологія»

Під час підготовки до випробування необхідно звернути увагу на те, що абітурієнт повинен

знати:

- головні теоретичні парадигми сучасної соціології, їх інтелектуальні коріння, концептуальний апарат, припущення, головні положення та найбільш значущі висновки;
- історію соціології та розуміти процес становлення та розвитку різних наукових напрямів та шкіл в соціології;
- об'єкт, предмет, функції та структуру соціологічного знання; базисні структурні елементи соціального простору; базисні поведінкові форми соціального
- етапи соціологічного дослідження і структуру його програми; основні методи збору інформації в соціологічних дослідженнях; методи вимірювання соціальних змінних; типові моделі аналізу даних соціологічного дослідження.

вміти:

- пояснювати процеси соціальної мобільності і соціальної стратифікації за допомогою базисних структурних елементів соціального простору;
- надавати характеристику основним соціальним інститутам суспільства, визначити їхні основні структурні елементи та загальні функції;
- оперувати категоріями, термінами, що складають науковий апарат окремих соціологічних шкіл та напрямків;
- робити порівняльну характеристику суспільств різних типів;
- описувати структурні елементи особистості, пояснювати зв'язок особистості з суспільством, виділяти основні чинники та етапи соціалізації;
- визначати та формулювати проблему дослідження, оцінювати його здійснимість, створювати вимірювальні інструменти, організовувати та проводити польове дослідження та використовувати якісні методи соціологічного аналізу,
- обробляти та аналізувати дані соціологічних опитувань.

Вступне фахове випробування включає зміст нормативних навчальних дисциплін професійної підготовки:

- Загальна соціологічна теорія,
- Історія соціології,
- Сучасні соціологічні теорії,
- Методологія та методика соціологічних досліджень.

Організація вступного випробування здійснюється відповідно до Положення про приймальну комісію Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут».

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

ЗАГАЛЬНА СОЦІОЛОГІЧНА ТЕОРІЯ

Тема 1. Загальна характеристика соціології як наукової дисципліни.

1. Об'єкт соціології. 2. Предмет соціології. 3. Функції та структура соціологічного знання. 4. Особливості пізнавального процесу в соціології 5. Конкретно-соціологічні дослідження та їх використання в управлінській діяльності.

Тема 2. Соціальний простір та базові структурні елементи соціального.

1. Складові соціального простору та основи теорії соціальної мобільності: соціальні позиції та соціальні дистанції, вісі соціального простору. Соціальна мобільність 2. Соціальні статуси: поняття й види. 3. Соціальні групи: соціальні ознаки і формування соціальних груп, типологія груп, властивості груп.

Тема 3. Соціальні дії та соціокультурні регулятори поведінки.

1. Соціальне як діяльність: поняття соціального поля, соціальних практик і соціальних ролей, поняття соціальної дії як базової форми соціального та елементарної категорії соціології, теорія соціальної дії М. Вебера. 2. Соціальні взаємодії: поняття й структура соціального зв'язку, соціальні контакти та спорадичні зв'язки, інституалізовані зв'язки і соціальні відносини. 3. Культура як регулятор соціальних зв'язків: соціокультурний підхід в соціології, форми та види культур, культурний процес і цивілізація, роль культури в регуляції соціальних дій (основи теорії Т. Парсонса), основні види регуляторів – значення, цінності, норми.

Тема 4. Соціально-класова структура суспільства.

1. Поняття соціальної структури суспільства. Морфологічна і регулятивна складова. Види соціальних структур. Проблема соціологічного вимірювання соціальних структур. 2. Соціальна стратифікація: поняття природної і соціальної нерівності; конфліктологічне і функціональне пояснення нерівності, критерії стратифікації, історичні системи стратифікації,

коливання (флуктуація) профілів стратифікації. 3. Класи і класові теорії. 4. Соціологічна характеристика вищого, середнього, нижчого класів і андеркласу. 5. Методи дослідження класової структури: об'єктивний метод, суб'єктивний метод, метод оцінки репутацій (метод Уорнера). 6. Трансформація соціально-класової структури України в 90-і рр. ХХ ст. і на початку 2000-х рр.

Тема 5. Етнічна структура суспільства.

1. Поняття етносу. Етнічні ознаки: об'єктивно-біологічні (расово-антропологічні) риси, об'єктивно-культурні ознаки, суб'єктивний критерій (самоідентифікація). 2. Рівні етнічності та генезис етнічної структури: суперетноси, етнічна структура суспільства (нації-держави), субетноси. 3. Етнічна структура України: склад, динаміка (за даними переписів населення), характеристика міжетнічних відносин. 4. Етнічні відносини та методи їх вимірювання: безконфліктні відносини, внутрішньо напружені відносини, ескалація конфлікту, інституціолізовані форми етнічного насильства, знищення або витіснення етносу (етноцид, геноцид, етнічна чистка), шкала Богардуса та її застосування для виміру стану міжетнічних відносин.

Тема 6. Демографічна, професійно-посадова і соціально-територіальна структури суспільства.

1. Загальні уявлення про демографічну структуру: вікові та гендерні групи, специфіка гендерної та вікової ідентичності, гендерні та вікові відносини та їх трансформація у сучасному суспільстві. 2. Демографічні піраміди суспільства і специфіка демографічної структури українського суспільства. 3. Загальні уявлення про професійно-посадову структуру: розподіл праці і утворення професійної структури, трансформація професійної структури в індустріальних суспільствах, престиж професії. 4. Характер та зміст праці, складність і кваліфікація трудових функцій, рівень інтелектуальності праці, управлінські функції, розподіл праці за секторами і галузями народного господарства, технічна озброєність, рівень загальної та спеціальної освіти, професійний стаж. 5. Загальні уявлення про соціально-територіальну структуру: сільські та міські спільноти, регіональні групи та принципи регіоналізації. 6. Соціально-територіальна структура українського суспільства.

Тема 7. Соціальні інститути.

1. Інститути як форма соціального: загальне визначення, внутрішня структура та основні функції соціальних інститутів. 2. Типологія інституцій: за характером основної функції, за ознаками офіційності та легітимності. 2. Інституційна структура суспільства. 3. Інституційні зміни: структура процесу інституціоналізації; деінституціоналізація, її форми та наслідки.

Тема 8. Соціальні організації.

1. Загальні явлення про соціальні організації: сутність, призначення, розповсюдженість у сучасному суспільстві, типи і види. 2. Загальні риси та властивості соціальних організацій: організаційний ефект, цілеспрямованість, керованість (управління), ієрархічність та структурованість, унормування діяльності, членство в організаціях, ідентичність. 3. Зміни та оптимізація в організаціях: кадрові зміни, структурні зміни, зміни „м'якої” складової, орієнтація на бюрократичну або демократичну моделі організації, проблема узгодження формальної і неформальної структур.

Тема 9. Міліція як інститут і організація.

1. Загальні уявлення про інститут міліції: сутність та зв'язок з громадами та державою, історія інституту, основні етапи інституціоналізації. 2. Функції та структурні елементи інституту міліції. 3. Інститут міліції в українському суспільстві: історія розвитку, сучасні проблеми, роль соціологічних досліджень і соціально-технологічної діяльності у реформуванні української міліції.

Тема 10. Суспільство як форма соціального.

1. Поняття суспільства як нації-держави і системи соціальних відносин, Т. Парсонс про соціетальні системи та соціетальні ознаки суспільства. 2. Пошук соціетальних факторів в різних соціологічних теоріях: протосоціологічні ідеї (природна спільність, політичний зв'язок), ідея громадянського суспільства (соціальний зв'язок як фундамент суспільства), ідея солідарності (теорія Е. Дюркгейма), функціоналістське пояснення цілісності та загальна структура суспільства. 3. Історичні типи суспільств: традиційне, індустріальне й постіндустріальне суспільства.

Тема 11. Зміни у суспільствах.

1. Поняття соціальних змін. 2. Типи та форми прояву соціальних змін. 3. Теоретичні пояснення змін у суспільствах: концепція соціального прогресу, теорії природної соціальної еволюції, історичного матеріалізму, циклічні концепції, теорії, що виходять з фактору агентності, культурологічні концепції, теорії модернізації та акультурації. 4. Форми і фактори соціальних змін: інноваційно-еволюційний розвиток, об'єктивні соціальні процеси, революції, об'єктивні і суб'єктивні, зовнішні і внутрішні фактори соціальних змін, роль соціальних рухів у соціальній динаміці.

Тема 12. Особистість і девіантна поведінка.

1. Особистість як соціальна одиниця: поняття людини і особистості, типове і індивідуальне в особистості, функції та структура особистості. 2. Соціалізація і виховання особистості. Пояснення механізму соціалізації. Детермінанти і інститути соціалізації. Виховання як процес цілеспрямованої соціалізації. 3. Девіантна поведінка: сутність, види, пояснення. 4. Соціальний контроль і санкції. 5. Злочин як форма девіантної поведінки.

ІСТОРІЯ СОЦІОЛОГІЇ

Тема 1. Історія соціології як наукова дисципліна

Науковий статус соціології. Соціологія як наука, як учбова дисципліна, як професія. Об'єкт та предмет соціології. Виявлення соціальної обумовленості явищ. Предмет історії соціології. Співвідношення понять "соціологія", "соціальна філософія", "соціальні вчення". Місце й функції історії соціології в системі соціологічного знання. Поняття соціологічної теорії, соціологічної школи. Національні "школи" в соціології (французька, німецька, англійська, американська та ін.). Загальна характеристика структури курсу. Основні етапи розвитку мирової соціологічної мислі

Тема 2. Протосоціологія. Соціальні вчення Античності.

Поняття протосоціології. Історико-культурні етапи розвитку протосоціологічної думки. Античний світ: ідеальна держава Платона і соціально-філософська концепція Аристотеля. Античність як історична епоха (VIII ст. до н. е. – III ст. н. е.) і специфічний тип культури: міфологічна картина мира, справедливість як вища цінність, соціальна організація поліса. Соціальні ідеї Платона, Аристотеля, як реакція на соціальну кризу та пошук нових шляхів її здолання. Творчість Аристотеля. Держава як вища форма спілкування (взаємодії) людей. Реалізація у державному устрою етичного ідеалу "благої середини". Вчення про середній клас.

Тема 3. Соціальні вчення Середньовіччя.

Середньовіччя як історична епоха (IV–XIV ст.) і специфічний тип культури: християнсько-біблейська картина мира (Бог-творець, ієрархічний порядок створення, протиборство тілесного та духовного), феодальна соціальна організація. Життя Аврелія Августина та обставини створення трактату "О місті Божім". Протиставлення міста земного і міста небесного як двох принципів людських об'єднань. Концепція ієрархічного порядку трьох видів світа: оправдання збереження державного устрою у земному житті та затвердження провідної суспільної ролі церкви.

Ідея включення соціального порядку до ієрархії створеного Богом "вселенського суспільства" Фоми Аквінського. Роль людських законів в утриманні ієрархічного порядку у суспільстві.

Тема 4. Соціальні вчення Відродження.

Відродження як історична епоха (XV–XVI ст.) і первинна форма культури сучасного типу: гуманістично-естетична картина мира (антропоцентризм), перехідний суспільний стрій. Гуманістичні вчення Томаса Мора, Ніколо Макіавеллі та інших мислителів цього періоду як спроба осмислення шляхів здолання кризи.

Життя Т. Мора та обставини створення "Утопії". Критика недоліків англійського суспільства і підсумки о негативній ролі приватної власності. Соціально-історичний зміст ідей Т.Мора: з'єднання позитивних сторін феодального і буржуазного соціального порядку.

Трактат "Государ" Ніколо Макіавеллі як технологія збереження монархії за ситуацією, коли більшість громадян не володіють доблестю. Суть макіавеллізму: укріплення державного устрою, відповідного даним соціально-історичним умовам ("політичний реалізм").

Тема 5. Соціальні вчення Нового Часу.

Новий час як історична епоха (XVII – початок XVIII ст.) і форма культури (світ машин, природний закон руху тіл, рань буржуазний суспільний устрій і політичний бюрократичного абсолютизму. Криза "компромісного" соціального порядку епохи Відродження на початку – середині XVII ст.

Держава як неприродно тіло та проблема природного її походження в працях Т. Гоббса. Держава як з'єднання індивідів до політичного тіла з єдиною волею: абсолютність прав суверена. Держава та соціальні групи. Вчення Т. Гоббса як обґрунтування суспільної ролі абсолютистської держави.

Пояснення Локком природного стану і договірному походження громадського стану держави. Функції держави. Верховенство законодавчої власті. Обмеження верховної власті законами і уповноваженими суддями. Упорядкування апарату власті як основна ідея Локка.

Тема 6. Соціальні вчення епохи Просвіти.

Просвіта як історична епоха (XVIII – початок XIX ст.) і форма культури: раціоналістична картина світу (розвиток природи за законами Розуму, протистояння знання і незнання, благодетельність просвіти), капіталістичний суспільний устрій і політичний режим просвітнього абсолютизму. Соціальна криза середини XVIII – початок XIX ст. зліт культури

Соціально-політичне вчення Ш.Л.Монтеск'є. Дослідження впливу географічної середовища на особливості власних відношень у різних типах соціально-політичних систем. Виявлення залежності суспільного устрою від розміру території держави, її рельєфу, температурно-кліматичних умов та ін. концепція розділу законодавчої, виконавчої та судинної властей.

Соціальне вчення Ж.-Ж. Руссо. Проблема приватної власності як причина соціальної нерівності. Ідеї "природного права" і "суспільного договору" Руссо як ідеологія свободи людини та її права на боротьбу проти узурпаторів. Держава та уряд як виконавець. Г.В. Гегель: розрізнення сім'ї, громадянського суспільства і держави. Держава та народ.

Тема 7. Передумови виникнення соціології як самостійної наукової дисципліни.

Загальні історичні (соціально-інституційні) передумови виникнення соціології. Руйнування "традиційних" структур соціальної організації. Соціально-культурні передумови виникнення соціології. "Великий переворот" у природознавстві. Виникнення ідеї "природного

закону" і перенесення її у суспільну думку. Попередник, "духовні наставник" і "вчитель" О.Конта: К.А. Сен-Сімон.

Соціологічні возріння К.А.Сен-Сімона. Закони механіки як відображення універсального принципу світовлаштування. Історична еволюція суспільства як процес зміни двох типів епох – органічної і критичної. Соціальний прогрес як результат прогресу людського розуму. Наукове мислення як вище духовне досягнення людської цивілізації. Поняття промислового класу. Інструментальне розуміння соціології.

Тема 8. Соціологічний позитивізм О. Конта.

Огюст Конт віхи інтелектуальної біографії. Цілі і завдання наукового пізнання за Контом. Головні принципи нового ("позитивного") методу. Позитивізм як "життєве кредо" і як конструктивна модель усвідомлення. Класифікація позитивних наук, місце соціології в системі позитивних наук.

Соціологія як "соціальна фізика". Соціологія як наука про "порядок і прогрес". Закон трьох стадій. Конт як засновник соціології і як соціолог. "Курс позитивної філософії". Вчення Конта про соціократію. Роль жінок, філософів і пролетарів у соціократичному суспільстві. Сім'я, держава та церква у соціократичній утопії Конта.

Доля ідейної спадщини О.Конта. Вчені та послідовники засновника позитивістської соціології. Вплив ідей Конта на розвиток світової соціологічної мислі.

Тема 9. Соціологічний органіцизм Г. Спенсера.

Ідея еволюції та її властивості. Еволюція як універсальний закон розвитку неорганічної, органічної й надорганічної матерії. Поступовість, безперервність, розвиток від нижчих (простих) до вищих (складних) форм. Спенсер про загальні закони еволюції. Фундаментальні закономірності соціальної еволюції: зростаюча диференціація й соціальна інтеграція. Прості і складні суспільства. Роль поділу праці в утворенні соціальної структури. "Первинні" й "вторинні" фактори еволюції. Людина, суспільство і держава. Роль вільної конкуренції в еволюційному процесі, критика революцій, радикальних реформ. Закономірність історичного процесу: перехід від мілітаристського до індустріального суспільства. Методологічні і методичні основи соціологічного дослідження.

Порівняння соціальних і біологічних організмів. Спенсер як засновник системного підходу в соціології, поняття "структура" й "функція". Принцип рівноваги (балансу) в розподілі функцій та структур суспільства. Метод соціологічного дослідження: сполучення емпіричного й теоретичного підходів. Поняття соціального інституту. Класифікація соціальних інститутів на функціональній основі. Вплив Спенсера на формування структурно-функціональної парадигми в соціології.

Тема 10. Історичний матеріалізм Карла Маркса.

Методологія марксистського аналізу суспільства. Матеріалістичне розуміння історії й принцип економічного детермінізму. Базові поняття: “спосіб виробництва”, “виробничі сили”, “виробничі (економічні) відносини”, “базис”, “надбудова”, “суспільно-економічна формація”.

Сутність соціологічного методу: пошук економічних факторів, що детермінують соціальні структури й відносини між людьми, та протиріч, які, зумовлюють соціальні перетворення й соціальну динаміку. Суспільство як сукупність відносин між людьми. Людина і суспільство, трактування свободи особистості. Роль об’єктивних і суб’єктивних факторів в історичному процесі. Класова теорія. Економічні витоки класових протиріч. Соціальна структура та система протиріч капіталістичного суспільства. Закон доданої вартості; закони відносного й абсолютного зубожіння пролетаріату. Всесвітньо-історична місія пролетаріату, ідея пролетарської революції й диктатури пролетаріату.

Схема історичного розвитку за Марксом. Типи суспільно-економічних формацій. Соціальні прогнози Маркса й реальність.

Тема 11. Основні натуралістичні школи в соціології другої половини XIX ст. – початку XX століття.

Методологія натуралізму. Вплив біологічних і фізичних теорій на соціальні науки. Сутність механіцизму. “Фізичні” пояснення законів суспільства в працях Г. Кері та В. Оствальда. Принцип географічного детермінізму як спроба наукового пояснення структурного плюралізму суспільств та історичної долі народів світу. Засновники школи географічного детермінізму: Ж. Боден, Ш. Монтеск’є, А. Тюрго, Г. Бокль про “зовнішні” явища, що впливають на людину і суспільство. Соціогеографія. Л. Мечніков про гідрологічний фактор в історії становлення цивілізацій. Геополітика Ф. Ратцеля. Продовження традицій географічної школи в XX сторіччі (вплив космічних сил, радіація й антропогенез тощо).

Основні постулати органістичного підходу до суспільства. Представники органіцизму: А. Шеффле, Р. Вормс, П. Лілієнфельд, О. Стронін. Методи ототожнення й аналогії. Вульгаризація соціального життя й методологічний тупик органіцизму. Значення органіцизму для розвитку системно-функціональних уявлень про суспільство.

Соціальний дарвінізм. Теоретичні витоки: теорії Сміта, Мальтуса, Дарвіна, Спенсера. Соціальний конфлікт й боротьба за існування як провідні чинники соціальної еволюції. У. Беджгот і Л. Гумплович про групові конфлікти. Етноцентризм. А. Смолл про соціальні інтереси, їх соціальні функції та типи. Оцінка соціального дарвінізму з позицій подальшого розвитку соціології.

Расово-антропологічні доктрини. Ідея інтелектуальної й психологічної нерівності расових груп як провідна теза расово-антропологічного напрямку в соціології. Використання ідей антропосоціології в політичних цілях. Проблема моральної відповідальності вченого.

Тема 12. Психологічні напрямки в соціологічній теорії.

Теоретичні засади психологічного напрямку в соціології. Психологічний еволюціонізм. Особливості концепції Л. Уорда. Психологія як основа науки про суспільство. . Франклін Гідденс про суспільство як фізико-психічний організм, що є продуктом несвідомої еволюції й свідомих зусиль.

Інстинктивізм. Вчення Мак-Дугалла про роль інстинктів у соціальному житті. Психоаналітична доктрина З. Фрейда. Структура особистості за Фрейдом. Групова психологія та її різновиди. Базові тези психології народів у викладі М. Лацаруса і Х. Штейнталя. Об'єкт і методи дослідження. Проблема індивіда і нації. “Психологія народів” В. Вундта.

Тема масового суспільства в працях Г. Лебона. Ознаки масового суспільства та його внутрішні небезпеки. Масове суспільство як альтернатива класовому суспільству. Психологія натовпу.

Теорія наслідування Г. Тарда. Наслідування як адаптація індивідів до соціального середовища. Типи наслідування. Закономірності наслідування. Значення й теоретична обмеженість психологічних теорій в історії розвитку соціології.

Тема 13. Соціологічна концепція Еміля Дюркгейма.

Соціальні факти як предмет соціології. Ознаки соціального факту. Види соціальних фактів. Праця Дюркгейму “Метод соціології”. Правила спостереження соціальних фактів. Соціальні факти як речі. Об'єктивізм наукового пізнання. Правила класифікації. Розрізнення нормального і патологічного. Принцип соціологізму. Каузальне й функціональне пояснення соціальних фактів. Емпіричне й теоретичне в соціологічному дослідженні.

Дюркгейм про суспільство. Суспільство як особлива надорганічна реальність. Солідарність – основа суспільного життя. Праця “Про розподіл праці”. Солідарність механічна й органічна. Роль поділу праці в упорядкуванні суспільного життя. Проблема релігії в творчості Дюркгейма. Праця Дюркгейма “Самогубство” як практична реалізація методу й класичний зразок соціологічного дослідження. Самогубство як соціальне явище. Соціальні причини суїциду, типи самогубства. Місце Дюркгейма в історії соціології, його вплив на сучасну соціологію.

Тема 14. “Розуміюча” соціологія Макса Вебера.

Творчий шлях Макса Вебера. Ідейні витоки соціологічної концепції Вебера. Загальна концепція соціології: антипозитивізм, антинатуралізм, номіналізм, принцип “розуміння”, свобода від оціночних суджень. Ідеальні типи як засіб впорядкування емпіричної реальності. Предмет соціології – осмислена соціальна дія. Теорія соціальної дії. Види соціальних дій.

Вчення Вебера про капіталізм. Сутність традиційного й індустріального суспільств. Раціоналізм як ознака модерна. Вебер про роль духовних чинників в історії людства. Праця

“Протестантська етика і дух капіталізму”. Роль релігії в формуванні трудової етики і типів господарювання. Прикладні аспекти теорії Вебера. Ознаки соціальної стратифікації. Соціальні класи і стани. Теорія соціальної організації. Бюрократична модель організації. Політична соціологія. Типи політичного панування: традиційне, харизматичне, легальне. Вебер і сучасність.

Тема 15. Ф. Тьоніс, Г. Зіммель, та інші представники німецької класичної соціології

Німецька формальна соціологія. Праця Ф. Тьоніса “Община і суспільство”. Етапи творчості Г. Зіммеля. Зіммель про структуру соціології. Формальна соціологія. Розмежування змісту і форми соціальних явищ в процесі усунування суб’єктів. Зміст – історично-конкретні цілі, мотиви, засоби взаємодії людей. Форма як універсальний тип взаємодії, який реалізує зміст. Класифікація “чистих” соціальних форм: соціальні типи, процеси, моделі розвитку. Конфлікт як соціальна форма. Трактатування суспільства як сукупності соціальних відносин. Людина в суспільстві. Соціальна диференціація. Загальне та індивідуальне в особистості. Значення творчості Г. Зіммеля для подальшого розвитку соціології. Загальна оцінка наукових досягнень “німецької соціологічної школи” у період її розквітання (кінець XIX – перша чверть XX ст.)

Тема 16. Вільфредо Парето та політико-соціологічний неомакіавеллізм.

Біографічні дані, наукові праці Вільфредо Парето. Суспільство як врівноважена система взаємодії індивідів. Концепція людини і соціальної дії. Визначальна роль почуттів і ірраціональних станів свідомості індивіда. Логічні й нелогічні дії. Структура соціальної дії. Психічні стани індивідів як предмет соціології. Психологічний редукціонізм. Пояснення політичної історії як функції сполучення і домінування різних типів залишків.

Концепція кругообігу еліт. Причини занепаду правлячої верстви і соціально-політичних струсів. Еліта і маса. Типи політичних лідерів: “леви” й “лисиці”. Політичні і інтелектуальні аспекти наукової діяльності В. Парето.

Парето та школа макіавеллізму в політичній соціології. Гаetano Моска та його теорія “політичного класу”. Динаміка “політичного класу” та форми правління”. Теорія олігархізації Роберта Міхельса. Етіологія вождізму: техніко-адміністративні, соціально-психологічні, інтелектуальні фактори. Соціологічний аналіз вождізму: соціальні типи вождів, психологічні типи вождів, національні типи вождів. Специфіка вкладу Р. Міхельса до теорії елітизму.

Тема 17. Зародження і перші етапи існування емпіричної соціології.

Поняття емпіричної соціології. Кетле – засновник наукової емпіричної соціології. Статистичний метод і статистичні закономірності. Кетле про “пересічну особу”. Дослідження Кетле злочинності з використанням статистичного методу.

“Соціальні питання” в дослідженнях європейських соціологів-емпіриків XIX ст. Розробка Ле Пле монографічного методу та його дослідження побуту робітників. Емпіричні обстеження населення Лондону Ч. Бутом. Опитування О. фон Ленгерке власників фабрик і робітників в Німеччині. Наукові і політичні наслідки праці перших соціологів-емпіриків в Європі.

Розвиток емпіричних досліджень в США. Праця У. Томаса і Ф. Знанецького “Польський селянин в Європі і Америці”. Емпіричні дослідження Чиказької школи. Розробка методології емпіричних досліджень в американських університетах.

Тема 18 Українська протосоціологічна думка.

Особливості формування, розвитку та досліджень історії соціологічної думки в Україні. Протосоціологічне проблеми, ідеї, вчення часів Київської Русі. Значення Києво-Могилянської колегії та інституційних реформ П.Могили для розвитку протосоціологічного знання. Соціологічні погляди Г. Сковороди. Соціокультурні процеси в Україні в XVII – початку XIX ст. та їх роль розвитку національної свідомості.

Формування історіографії та її значення для розвитку національної свідомості. Становлення української літературної мови та її соціально-культурне значення для етносу. І. Котляревський. Соціологічна проблематика у творчості Я Козельського, І. Шада, В. Каразіна, П. Лодія.

Тема 19. Формування української академічної соціології.

Становище України в Російській імперії і соціокультурні процеси в XIX ст. Значення Харківського й Київського університетів для процесу українського національного духовного відродження та формування української наукової інтелігенції. Зародження української академічної традиції в другій половині XIX ст. Політична соціологія М. Драгоманова. Соціологічні погляди І. Франка. Праця Б. Кистяківського “Соціальні науки й право”. М. Грушевський як соціолог. Грушевський про початок суспільного життя в курсі лекцій “Генетична соціологія”. Праці Грушевського з проблем національної ідентичності і формування української політичної нації. Українська революція і соціологія. Український соціологічний інститут у Відні і Празі. Два напрямки в українській соціології: консервативний і революційно-демократичний. Творчість М. Шаповала. Політична соціологія В. Липинського. Проблема української еліти і державності в працях В. Липинського і Дм. Донцова.

Тема 20. Шляхи розвитку й доля української соціології у дореволюційній Росії та за часів СРСР.

Соціально-політичні умови розвитку української соціології в дореволюційній Росії. Вплив Конта і ідей позитивізму. Вплив Маркса і соціалістичних ідей. Основні теоретичні напрямки і школи. Натуралістична школа (Данілевський, Стронін, Лілієнфельд, Мечніков).

Психологічний напрямок (Михайловський, Лавров, Карєєв, Де Роберті). Неортодоксальний марксизм (Струве, Бердяєв, Булгаков, Туган-Барановський, Богданов). Ортодоксальний марксизм (Плеханов, Ленін, Троцький, Бухарін). Творчість М.М. Ковалевського. Інституціоналізація соціології в 10-х роках ХХ ст.

СУЧАСНІ СОЦІОЛОГІЧНІ ТЕОРІЇ

Тема 1. Призначення соціологічних теорій.

Що є соціологічною теорією. Призначення соціологічних теорій. Схожість і різниця соціологічних теорій з теоріями природничих наук. Складові елементи теорій. Поняття як основні будівельні блоки теорій. Типи понять. Види теоретичних пропозицій: припущення, судження, гіпотези. Тестування гіпотез. Фальсифікуємість як необхідний критерій “гарної” теорії. Дедуктивні та індуктивні теорії в соціології. Поєднання дедуктивної та індуктивної логіки дослідження. “Колесо науки” В.Воллеса.

Тема 2. Зародження функціоналізму.

Функціоналізм: основні риси. Функціоналізм і організмична аналогія. Органіцизм О.Конта і Г.Спенсера. Функціональні ідеї В.Парето. Э.Дюркгейм і сучасний функціоналізм. Порухення логіки в функціональному теоретизуванні (тавтологія та телеологія). Функціоналізм і антропологічна традиція. Крайній функціоналізм Б.Малиновського. Структуралізм А.Р. Радкліффа-Брауна.

Тема 3. Структурний функціоналізм Толкотта Парсонса.

Т.Парсонс: біографічні дані. Парсонсовська стратегія побудови соціологічної теорії. Ідеальний тип “дії ектора” в соціології. Модель одиначної дії. Парсонсовський образ соціальної організації. Інституціоналізація як процес. Механізми, що підтримують необхідний рівень інтеграції. Соціалізація. Соціальний контроль. Соціальна дія: її компоненти і зовнішні середовища.

Суспільство як самодостатня соціальна система. Соціетальна спільнота як ядро суспільства. Аналіз змін, що відбуваються при переході від традиційного суспільства до індустріального. Модельні змінні.

Розробка системних імперативів (функціональна схема А-Ц-І-Л). Кібернетична ієрархія контролю. Засоби обміну. Порухення рівноваги. Соціальні зміни. Основні еволюційні процеси. Стадії розвитку суспільства. Критика структурного функціоналізму Т. Парсонса.

Тема 4. Функціональний структуралізм Р. Мертон.

Р.Мертон: біографічні дані. Теорії середнього рангу. Розробка методології функціонального аналізу. Уточнення поняття "функція". Критика постулатів раннього функціоналізму.

Функції та дисфункції, явні й латентні функції. Процедурні правила функціонального аналізу. Приклади застосування функціонального аналізу. Критика функціонального структуралізму Р.Мертон.

Тема 5. Теоретичні джерела конфліктної парадигми.

Загальна характеристика конфліктних теорій. Відмінність конфліктних теорій від функціональних. Спори щодо викоренення конфліктів у суспільстві. Завдання соціології: чи потрібно відділяти факти від їх оцінки? Критичний і аналітичний напрямки теоретизування. Інтелектуальне коріння конфліктних теорій. Ідеї К. Маркса і сучасні конфліктні теорії. Вплив М.Вебера на розвиток аналітичної теорії конфлікту. Г. Зіммель і конфліктний функціоналізм.

Тема 6. Діалектична теорія конфлікту Р. Дарендорфа.

К. Маркс і діалектична конфліктна теорія. Уявлення Дарендорфа про суспільний порядок. Асоціації, що координуються імперативно. Джерела конфлікту. Модель діалектичного конфлікту та його наслідків. Порівняння аналітичних та емпіричних категорій К. Маркса і Р. Дарендорфа. Критика діалектичної теорії конфлікту Р. Дарендорфа.

Тема 7. Конфліктний функціоналізм Л. Козера.

Зіммель і конфліктний функціоналізм. Образ соціальної організації. Модель функціонального конфлікту та його наслідків. Причини, тривалість, гострота конфлікту. Реалістичні та нереалістичні конфлікти: різниця поглядів К.Маркса і Л.Козера. Критика функціональної теорії конфлікту.

Тема 8. Інтелектуальне коріння теорії взаємодії.

Інтеракціонізм: основні риси. Інтелектуальне коріння теорії взаємодії. Р. Парк: опосередкований вплив Г. Зіммеля на американських соціологів. Чиказька школа. Уільям Ісаак Томас: поняття “загальне визначення ситуації”. Ч.Х. Кулі: поняття “дзеркальне Я”. Дж. Г. Мід. Поняття Self, Розум і Суспільство. Ідеї Дж. Г. Міда і подальший розвиток соціології.

Подальше уточнення понять "роль", "статус" і "особистість" Дж. Морено і Р. Лінтоном. Соціальна структура як сітка експектацій. Р. Мертон. Рольові набори. Рольова напруга, рольовий конфлікт. Фактори, що пом'якшують рольовий конфлікт. Розвиток суб'єктивіського й об'єктивіського напрямків в інтеракціонізмі.

Тема 9. Символічний інтеракціонізм та теорія ролей.

Уявлення щодо соціальної організації в теорії ролей. Види експектацій. Природа особистості. Характеристики, які пов'язані з "Я". Навички і здібності до програвання ролі. Взаємозв'язок уявлень про себе і навичок програвання ролі. Взаємозв'язок міжособистістю і суспільством. Компоненти ролі. Проблеми побудови теорії ролей. Складність вимірювання експектацій. Американський неоструктуралізм (структурно-сітьовий аналіз) як продовження теорії ролей.

Г. Блумер і чиказька школа символічного інтеракціонізму. Символічна взаємодія. Важливість інтерпретації і “взаємодія із собою”. Виникнення та зміни загальних значень об’єктів у ході взаємодії. Природа взаємодії: етапи визначення, інтерпретації, картування і оцінювання. Уявлення щодо суспільства і особистості. Взаємозв’язок особистості і суспільства. Г. Блумер щодо теорії і методології соціології. Айовська школа в символічному інтеракціонізмі. Методологічні проблеми вивчення самооцінки і самоідентифікації.

Тема 10. Феноменологія та етнометодологія.

Основні філософські принципи феноменологічного метода. Э. Гуссерль. Принцип феноменологічної редукції. А. Шюц щодо змістовної структури соціального миру. Ідеалізація і типологізація. Важливість життєвого досвіду. Теорія інтерсуб’єктивності як зразок застосування феноменологічного підходу до проблеми природи соціального.

П. Бергер і Т. Лукман щодо соціального конструювання реальності. Двозначність соціальної реальності. Процеси екстерналізації, об’єктивації й інтерналізації. Соціальне походження соціальних інститутів. Соціалізація в феноменологічній соціології.

Предмет етнометодології. Індексність реальності. Індиксичні і об’єктивні судження. Наукове знання як похідне від повсякденного досвіду. Уявлення щодо соціального порядку. Акцент на мовній комунікації. Фонові очікування і "гарфінкелінг". Критика етнометодології.

Тема 11. Теорії раціонального вибору: загальні риси.

Теорії раціонального вибору: загальні риси. Теорія обміну як перший зразок теорій раціонального вибору. Інтелектуальне коріння теорії обміну. Утилітаризм. Антропологічна традиція. Дж. Фрейзер і економічні мотиви обміну. Б. Малиновський і психологізм обміну. Поняття “символічний обмін”. М. Мосс і структуралізм обміну. Важливість “дарів” і норм взаємності. К. Леви-Строс: різниця структур соціального обміну. Психологічний біхевіоризм Б.Ф. Скіннера.

Тема 12. Теорія обміну Дж.Хоманса.

Дж.Хоманс: біографічні дані. Рання індуктивна стратегія: статус і конформність. Дедуктивна стратегія. Психологічна модель обміну. Основні поняття і пояснювальні принципи соціальної організації в теорії обміну. Пояснення закону Х.Голден. Критика психологізму обміну Дж.Хоманса.

Тема 13. Структуралізм обміну Пітера Блау.

П. Блау: біографічні дані. Теоретична стратегія П. Блау. Основні принципи й відмінні риси соціального обміну. Обмінні процеси в соціальному житті. Елементарні і складні системи обміну. Образ суспільства. Макроструктуралізм.

МЕТОДОЛОГІЯ ТА МЕТОДИ СОЦІОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Тема 1. Важливість соціологічних досліджень та історія їх розвитку.

Соціологічне дослідження та соціальне обстеження. Розвиток соціологічних досліджень. Основні джерела знань в повсякденному житті і в науці. Основи соціальних наук. Детермінізм і виявлення причин. Детермінізм і свобода волі. Імовірнісний характер закономірностей соціальної поведінки.

Тема 2. Етика соціологічних досліджень.

Поняття етики та професійної етики. Етичні обов'язки по відношенню до об'єктів вивчення. Етичні зобов'язання по відношенню до колег. Сумірність вигоди від соціологічного дослідження і можливих негативних наслідків для людей, що вивчаються. Приклади найбільш етично спірних досліджень в області соціології.

Тема 3. Основні етапи соціологічного дослідження та програма дослідження.

Етапи процесу дослідження. Програма дослідження. Вибір теми і проблеми дослідження. Оцінка здійсненності дослідження. Огляд літератури. Доступні джерела соціологічної літератури. Мета та завдання дослідження. Описові і пояснюючі дослідження. Одиниці аналізу. Об'єкт та предмет дослідження.

Тема 4. Інтерпретація та операціоналізація понять.

Виявлення понять (концепцій), важливих для розуміння, опису або пояснення предмета дослідження. Типи змінних. Операціональне визначення понять. Індикатори, які є емпіричним еквівалентом теоретичному конструкту. Багатомірність соціологічних понять. Визначення розмірності поняття. Узгоджені зміни індикаторів. Операціональні визначення і мета дослідження.

Залежні/незалежні змінні в дослідженні і причинно-наслідкові зв'язки. Гіпотеза дослідження. Типи відносин між змінними: позитивні, негативні і криволінійні.

Тема 5. Поняття вимірювання. Основні рівні вимірювання.

Змінна і її атрибути-значення. Вимоги до змінних. Рівні вимірювання і шкали: номінальна; порядкова; інтервальна; шкала відносин. Різниця між рівнями вимірювання. Застосування різних рівнів вимірювання соціологічних змінних. Прості і складні індикатори.

Тема 6. Помилки вимірювання. Надійність вимірювальних інструментів.

Основні джерела помилок вимірювання. Систематична помилка. Випадкова помилка. Приклади помилок вимірювання. Способи зменшення помилок вимірювання. Надійність. Основні складові надійності. Валідність та засоби перевірки шкали на валідність. Стійкість та засоби перевірки шкали на стійкість. Точність. Залежність стійкості від точності. Засоби визначення необхідної точності.

Тема 7. Складні шкали.

Поняття складних шкал. Випадки необхідності створення складних шкал при проведенні дослідження. Найбільш поширені процедури шкалування. Попарне порівняння.

Будування індексу. Шкала соціальної дистанції Богардуса. Шкала Лайкерту. Семантичний диференціал Ч. Осгуда. Шкала Терстоуна. Шкала Гуттмана. Технології розробки цих шкал та випадки застосування.

Тема 8. Опитування. Анкетування та інтерв'ю, як основні види опитувань.

Поняття опитування. Теми, що підходять для опитування. Достойнства та недоліки опитувань. Основні види опитувань. Анкетування та інтерв'ю: порівняльна характеристика. Види анкетувань та інтерв'ю. Поштове опитування. Теми, що підходять для поштового опиту. Доставка і повернення анкет. Супровідний лист. Повторна розсилка анкет. Третя розсилка. Терміни повторних розсилок. Допустимий процент повернених анкет. Телефонне опитування. Переваги і вади телефонного опитування. Опитування в політичних дослідженнях. Опитування в маркетингових дослідженнях. Підбір інтерв'юєрів та їх інструктаж. Координація і контроль інтерв'ю.

Експертне опитування, його переваги та недоліки. Основні етапи експертного опитування. Підбір експертів. Основні види експертного опитування.

Тема 9. Типи питань. Формат опитувальника.

Типи питань. Прямі та непрямі питання. Особисті та неособисті питання. Основні та контрольні питання. Питання фільтри та питання пастки. Закриті і відкриті питання. Ясність питань. Двозначність. Здвоєні питання. Компетентність респондентів і складність питань. Доцільність питань. Розмір питання. Негативний і позитивний відтінки в питанні. Уникання впливу і перекошу. Створення опитувальника. Загальний формат опитувальника. Випадкові питання. Матричні питання. Порядок питань. Інструкції щодо само заповнення анкет.

Тема 10. Соціометрія.

Історія виникнення соціометрії. Сутність соціометричного опитування та його основні етапи. Поняття соціометричного критерію, види критерії, основні вимоги до їх формування. Соціоматриця та привили її будування. Соціограма, види соціограм. Соціометричні індекси та їх застосування при аналізі соціометричних даних. Індивідуальні та групові соціометричні індекси.

Тема 11. Аналіз документів.

Поняття документу в соціології. Види документів. Засоби перевірки документів на достовірність. Умови, за яких документи не можна вважати достовірними. Засоби масової інформації як специфічний тип документу. Статистичні дані як різновид документів. Аналіз існуючої статистики.

Сутність контент-аналізу. Вибіркові методи для контент-аналізу. Одиниці аналізу. Техніка відбору. Кодування в контент-аналізі. Явне і приховане значення. Сила і слабкість контент-аналізу. Використання контент – аналізу для вивчення матеріалів засобів масової

комунікації. Сутність традиційного аналіз документів. Історичний або компаративний аналіз. Джерела історичних/компаративних даних. Техніка аналізу.

Тема 12. Якісні методи в соціології.

Методологія якісного дослідження. Призначення і специфіка якісних досліджень. Поняття групового інтерв'ю. Історія виникнення методу фокус–груп. Темі досліджень, в яких варто застосовувати фокус–груп. Техніка проведення фокус–груп. Застосування методу фокус–груп в маркетинговому дослідженні.

Визначення і джерела біографічного методу в соціальних науках: клінічний метод і психобіографічні схеми в психології і психіатрії; традиція використання біографічного матеріалу в історіографії; літературознавча традиція. Біографічний метод у соціології.

Збір біографічного матеріалу. Класифікація джерел біографічного матеріалу і типів біографічного оповідання. Оцінка вірогідності біографічних матеріалів: історіографічний підхід. Методологічна триангуляція. Підходи, засновані на аналізі тексту.

Спостереження. Темі, що підходять для спостереження. Різні ролі спостерігача. Підготовка до поля. Збір попередньої інформації. Польовий журнал. Включене спостереження. Включене спостереження й етнографічний метод: визначення й історичні джерела. Контексти включеного спостереження. Планування дослідження. Входження в ситуацію спостереження.

Тема 13. Експеримент в соціологічному дослідженні.

Логіка розробки експерименту. Класичний експеримент як максимальний контроль загрози для внутрішньої валідності причинних висновків в соціології і соціальній роботі. Організація експерименту. Схема експерименту для нейтралізації впливу тестування. Розробка Соломоном експерименту з чотирма групами. Схема експерименту для нейтралізації ефекту “плейсібо”.

Відбір учасників експерименту: 1) рандомізація; 2) попарний відбір. Перекіс вимірювання і “рейтинг наосліп”. Приклади класичних експериментів. Уайтмен, Феншел і Гранді (1987 р.) Експеримент про наслідки когнітивно - поведінкового впливу на батьків, схильних до грубого поводження з дитиною.

Експеримент з двома та трьома контрольними групами. Квазі-експерименти. Відсутність можливості випадково відібрати учасників експерименту. Проведення декількох вимірів до і після експериментального впливу. Нееквівалентні контрольні групи. Багатооб’єктний експеримент з декількома вимірами. Однооб’єктний експеримент. Логіка однооб’єктного експерименту. Основний і експериментальний тренди. Зміна характеру тренду після експериментального впливу. Приклади одно- і багатооб’єктних експериментів в соціальній роботі.

Внутрішня валідність. Внутрішня валідність кореляційного аналізу і статичного порівняння груп. Деякі причинно-наслідкові висновки з низькою внутрішньою валідністю. Що може загрожувати внутрішньої валідності причинних висновків: 1) зовнішні події; 2) фактор часу, "дорослішання"; 3) тестування; 4) інструментарій; 5) статистичне убування; 6) перекис вибірки; 7) вибуття людей з експерименту; 8) тимчасова впорядкованість причини і наслідку; 9) дифузія або розмитість експериментального впливу.

Зовнішня валідність і узагальнення причинно-наслідкових висновків. Репрезентативність вибірки, умов і процедур. Реакція на само дослідження як загроза зовнішньої валідності. Ефект "плейсібо".

Тема 14. Сутність вибіркового методу в соціології.

Термінологія вибіркової процедури. Теоретична генеральна сукупність, реальна генеральна сукупність, основа вибірки, одиниця відбору, одиниця репрезентації, одиниця спостереження, вибірка, вибіркова сукупність, змінна, параметр, статистика, похибка вибірки, рівень значущості і довірчий інтервал.

Стохастична і нестохастична вибірки та їх різновиди. Логіка стохастичної вибірки.

Репрезентативність й імовірність попадання у вибірку. Репрезентативність. Обсяг вибіркової сукупності. Помилки вибірки. Теорія стохастичного відбору і вибірковий розподіл. Визначення обсягу вибіркової сукупності для стохастичних та нестохастичних вибірок. Методи стохастичної вибірки. Методи нестохастичної вибірки. Нестохастичні вибірки. Стихійна вибірка. Цілеспрямований відбір. Квотна вибірка. Засоби формування квотної вибірки. Вибірка "сніговий ком".

Тема 15. Аналіз даних в соціологічних дослідженнях.

Аналіз одномірного розподілу. Міри центральної тенденції. Аналіз двомірного та трьохмірного розподілу. Двомірний аналіз. Відсоткові розподіли в двомірних таблицях. Створення і читання двомірних таблиць. Представлення безперервних змінних в двомірних таблицях. Моделі обробки і аналізу даних. Трьохмірний аналіз. Коефіцієнти кореляції. Правила оформлення звіту.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ:

1. Об'єкт і предмет соціології. Соціальні закони і закономірності.
2. Функції соціології та метод соціології.
3. Структура соціології. Зв'язок рівнів соціологічного знання.
4. Соціальний простір.
5. Поняття соціальної спільності (групи). Типізація соціальних спільностей.
6. Поняття, види та канали соціальної мобільності.

7. Поняття та види соціальних статусів та соціальних ролей.
8. Соціальна дія, соціальні зв'язки та соціальні відносини.
9. Поняття, елементи та функції культури.
10. Ціннісно-нормативний механізм регуляції поведінки особистості.
11. Теорія стратифікації: поняття, теоретичні пояснення, критерії, історичні системи.
12. Соціальна структура суспільства.
13. Соціально-класова структура суспільства: поняття, загальна характеристика класів та методи вивчення класової структури.
14. Поняття етносу та етнічної структури суспільства.
15. Професійно-посадова структура суспільства.
16. Поняття демографічної структури й основні види демографічних груп населення.
17. Сучасне суспільство і розвиток гендерних відносин.
18. Поняття особистості. Структура особистості.
19. Соціалізація особистості: поняття, фактори, агенти та етапи.
20. Поняття, ознаки, структурні елементи та типи соціальних інститутів.
21. Функції соціальних інститутів. Базові інститути суспільства.
22. Процеси інституалізації та де інституалізації.
23. Поняття, типи та функції сім'ї.
24. Поняття, ознаки та типи соціальних організацій.
25. Поняття та ознаки бюрократичної організації.
26. Поняття, ознаки та типи суспільств.
27. Девіантна поведінка: поняття, типи, релятивність.
28. Теоретичні пояснення девіантної поведінки.
29. Соціальний контроль: сутність та типи.
30. Соціальні зміни: поняття, типи, форми, фактори.
31. Визначення наукової школи, види. Роль наукової школи в історико-соціологічному пізнанні.
32. Протосоціологія: головні етапи, напрямки, ідеї.
33. Загальні історичні та соціально-теоретичні передумови виникнення соціології.
34. Позитивізм О. Конта.
35. Соціальна статика і соціальна динаміка О.Конта.
36. Еволюційний процес за Г. Спенсером.
37. Г. Спенсер про соціальні інститути.
38. Теорія соціального розвитку К. Маркса. Соціальна революція
39. Класова теорія К.Маркса.

40. Теорія соціальної дії Макса Вебера.
41. "Розуміюча соціологія" Макса Вебера.
42. Вчення М. Вебера про типи панування.
43. Формальна соціологія Г. Зиммеля. Соціальна диференціація й інтеграція.
44. «Соціологізм» Е. Дюркгейма як методологія наукового дослідження суспільства.
45. "Правила вивчення «соціальних фактів». (По роботі Е.Дюркгейма «Метод соціології»)
46. Соціологічні дослідження Е. Дюркгеймом проблем самогубства. (По роботі «Самогубство: соціологічний етюд»)
47. Натуралістичний напрямок у соціології XIX - початку XX ст.
48. Психологічний напрямок у соціології XIX - початку XX ст.
49. Теорія наслідування Г. Тарда.
50. Соціологія натовпу Г.Лебона.
51. Соціологічна концепція В. Парето.
52. Теорія циркуляції еліт В. Парето.
53. Типологія соціальних форм по роботі Ф. Тьоннісу «Спільнота і суспільство».
54. Американська емпірична соціологія. Основні віхи.
55. Соціологічні емпіричні дослідження у 19- початку 20 століття в Європі.
56. Теорія конфліктів Г. Зіммеля
57. Політико-соціологічний неомакіавеллізм в роботах Г. Моска і Р. Міхельса.
58. Географічний напрямок в соціології.
59. Становлення й розвиток української академічної соціології. Позитивізм та марксизм в українській соціології на кінці XIX - початку XX ст.
60. Соціологічна концепція М.М. Ковалевського.
61. Сутність соціологічної теорії. Складові елементи соціологічних теорій.
62. Функціоналізм: основні риси.
63. Т. Парсонс. Модель одиничної дії та типові змінні соціальних дій.
64. Т. Парсонс. Розробка системних імперативів (функціональна схема А-Ц-І-Л).
65. Т. Парсонс. Суспільство як тип соціальної системи. Соціальні зміни.
66. Р. Мертон. Розробка методології функціонального аналізу. Процедурні правила функціонального аналізу. Теорії середнього рангу.
67. Р. Мертон. Уточнення поняття "функція". Функції і дисфункції, явні і латентні функції.
68. Функціоналістська теорія аномії Р. Мертона.
69. Загальна характеристика соціологічних конфліктних теорій.
70. Уявлення Р. Дарендорфа про суспільний порядок. Асоціації, що координуються імперативно.

71. Фактори, що впливають на розвиток конфлікту за Р. Дарендорфом. Діалектична модель конфлікту та його наслідки.
72. Л. Козер. Образ соціальної впорядкованості. Причини соціальних конфліктів, їх гострота та тривалість.
73. Модель функціонального конфлікту та його наслідків. Реалістичні та нереалістичні конфлікти: різниця між поглядами К.Маркса і Л.Козера.
74. Франкфуртська школа як напрямок ліворадикальної соціально-філософської думки.
75. Інтелектуальне коріння та основні риси символічного інтеракціонізму. Чиказька та Айовська школа символічного інтеракціонізму.
76. Внесок Дж. Г. Міда в розвиток соціології: соціальна дія, прийняття ролі іншого, структура особистості та механізм її розвитку, «узагальнений інший» та «значущий інший».
77. Чарльз Кулі: первинні групи та їхня роль в формуванні особистості. Основні постулати та метод теорії «дзеркального Я».
78. Г. Блумер: основні постулати символічного інтеракціонізму, його теорія та методи. Соціальна взаємодія: етапи визначення, інтерпретації, картування та оцінювання. Уявлення щодо суспільства та особистості.
79. Пояснення Дж. Морено та Р. Лінтоном рольової сутності соціальної взаємодії. Рольові набори. Рольова напруга, рольовий конфлікт. Фактори, що пом'якшують рольовий конфлікт.
80. Драматургічний підхід І. Гоффмана
81. Інтелектуальні корені теорії обміну.
82. Дж. Хоманс. Психологічна модель обміну.
83. Теорія інтеграційного обміну Пітера Блау. Теореми влади по П.Блау.
84. Розвиток теорії обміну в теорії раціонального вибору Дж. С.Коулмена та в теорії мереж Р.Емерсона.
85. А.Шютц щодо змістовної структури соціального світу. Феноменологічна парадигма: предмет и методи. «Концепція дому».
86. П. Бергер і Т. Лукман щодо соціального конструювання реальності.
87. Предмет та методи етнометодології. Фонові очікування і "гарфінкелінг".
88. Структуралістський конструктивізм П.Бурдьє. Теорія соціального простору, поняття «габітусу», «капіталу» та «поля».
89. Концепція сучасності та теорія структурації Е.Гіденса.
90. Сінергетика (М. Фуко, Ж. Деррида, У. Бек) та постмодерн (З. Бауман, Ж. Бодрійяр) в соціологічних теоріях.
91. Історія становлення та розвитку соціологічних досліджень.
92. Види соціологічних досліджень.

93. Етичні правила соціологічних досліджень.
94. Етапи дослідження. Програма дослідження.
95. Об'єкт та предмет, мета та завдання соціологічного дослідження. Інтерпретація та операціоналізація понять.
96. Гіпотези дослідження: види та основні вимоги до формулювання
97. Поняття вимірювання, рівні вимірювання, основні типи шкал.
98. Надійність вимірювання в соціологічному дослідженні. Засоби перевірки шкали на валідність та стійкість.
99. Типи питань в соціологічних опитувальниках.
100. Правила створення опитувальника. Формат опитувальника.
101. Шкала соціальних дистанцій Богардуса. Використання шкали Лайкерта в соціологічних дослідженнях.
102. Семантичний диференціал Ч. Осгуда. Шкала рівних інтервалів Терстоуна.
103. Основні поняття вибіркового методу в соціології.
104. Похибки вибірки: основні характеристики та шляхи виправлення.
105. Теорія стохастичного відбору. Знаходження розміру вибірки.
106. Стохастичні вибірки: сутність та види.
107. Нестохастичні вибірки: сутність та види.
108. Анкетування: сутність, переваги та недоліки, види.
109. Інтерв'ю: сутність, переваги та недоліки, види.
110. Метод експертного опитування в соціології: сутність, переваги та недоліки, види.
111. Поняття документу в соціології. Види документів. Аналіз документів в соціології
112. Контент – аналіз в соціологічних дослідженнях.
113. Спостереження як метод соціологічного дослідження.
114. Соціометричне опитування: сутність та процедура.
115. Метод експерименту в соціології, види експериментів.
116. Підбір експериментальної та контрольних груп, внутрішня та зовнішня валідність експерименту.
117. Загальна характеристика якісних методів в соціологічному дослідженні.
118. Метод фокус-груп в соціологічних дослідженнях.
119. Одномірний аналіз статистичних даних. Міри центральної тенденції та міри мінливості.
120. Двомірний аналіз. Аналіз наявності сили та напрямку зв'язку між змінними. Поняття контрольної змінної. Трьохмірний аналіз. Коефіцієнти кореляції.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Агабекян Р.Л., Кириченко М.М. Усатииков С.В. Математические методы в социологии. – Ростов-на Дону: Феникс, 2005.
2. Бачинин В.А., Сандулов Ю.А. История Западной социологии. – СПб., 2002.
3. Волков Ю.Г. Социология: история и современность/ Волков Ю.Г., Нечипоренко В.Н., Самыгин С.И. - Ростов-на-Дону: Феникс, 1999. – 672 с. – (Учебники, учебные пособия).
4. Волков Ю.Г., Нечипуренко В.Н., Самыгин С.И. Социология: история и современность. – Ростов-на-Дону, 1999.
5. Гиденс Е. Социология. Пер. з англ.М.: Эдиториал УРСС, 1999. – 704с.
6. Гофман А.Б. Семь лекций по истории социологии. – М., 1997.
7. Гречихин В.Г. Лекции по методике и технике социологических исследований-М., МГУ,1988.
8. Давыдов Ю Н. История теоретической социологии // Социологические исследования, 1993, № 5.
9. Добренъков В.И., Кравченко А.И. Методы социологического исследования. – М.: ИНФРА-М, 2004.
- 10.Захарченко М. В., Погорілий О. І. Історія соціології / Від античності до початка ХХ ст. – К., 1993.
- 11.Зборовский Г.Е. История социологии: ученик/ Г.Е. Зборовский. - М.: Гардарики, 2007. – 608с.
- 12.История социологии / Елсуков и др. – Минск, 1993.
- 13.История социологии в Западной Европе и США. Учебник для вузов. Отв. ред. – Г.В.Осипов. – М., 1999, с. 25–78.
- 14.История социологии в Западной Европе и США. Учебник для вузов/ [Гайденок П.П., Добренъков В.И., Ионин Л.Г. и др.]. – М.: Норма-ИНФРА М, 1999. – 576 с.
- 15.История социологии: Учебн. Пособие / А.Н. Елсуков и др. – 2-е изд. – Минск, 1997, с. 176–186.
- 16.История теоретической социологии. В 5 томах. – Т.1. От Платона до Канта. – М., 1995, с.5 – 119, 151 – 262.
- 17.История теоретической социологии. Социология XIX века. (Профессионализация социально-научного знания). – М., 1998.
- 18.Как провести социологическое исследование. - М.: Политиздат, 1985
- 19.Капитонов Э.А. Социология XX века. – Ростов-на-Дону: Феникс, 1996. – 512 с.
- 20.Ковалевский М.М. Социология. Современные социологии. Соч. в 2-х т., – СПб., 1997, – Т.1.

- 21.Кравченко А.И. Общая социология. – М.: Академический Проект 2001. - 508с.
- 22.Кравченко С.А. Социология: парадигмы через призму социологического воображения/ С.А. Кравченко. – М.: Экзамен, 2007. – 750 с.
- 23.Култаєва М.Д. Європейська теоретична соціологія ХХ-ХХІ століття: Навчальний посібник/ Култаєва М.Д., Навроцький О.І., Шеремет І.І. – Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2008. – 328 с.
- 24.Култыгин В.П. Современные зарубежные социологические концепции: Учебник / В.П. Култыгин. – М.: Изд-во МГСУ “Союз”, 2000. – 158 с.
- 25.Мангейм Дж., Рич К. Политология. Методы исследования. М.:” Весь мир”, 1997.
- 26.Масионос Дж. Социология. – СПб.: Питер, 2004. – 752с.
- 27.Общая социология / Под ред. проф. А.Г.Эфендиева. – М.: ИНФРА-М, 2000. – 654с.
- 28.Паніна Н.В. Технологія соціологічного дослідження. - Київ: Наукова думка, 1996.
- 29.Піча В.М., Н.Й. Черниш, Л.Й. Кондратик З історії української соціологічної думки. Навч. посібник. – Львів, 1995.
- 30.Процесс социального исследования. - М.: “Прогресс”, 1975.
- 31.Рабочая книга социолога. - М.: Наука, 1983.
- 32.Ритцер Дж. Современные социологические теории/ Дж. Ритцер [пер. с англ. А. Бойко, А. Лисицын]. – [5-е изд.] – С.-Пб.: Питер, 2002. – 688 с. - (Серия «Мастера психологии»).
- 33.Ручка А. О., Танчер В. В. Курс історії теоретичної соціології. – К., 1996, с. 7–19, 24–40.
- 34.Ручка А. О., Танчер В. В. Курс історії теоретичної соціології. Посібник – К., 1996,
- 35.Рущенко І.П. Загальна соціологія: Підручник. – Х., 2004. -524с.
- 36.Смелзер Н. Социология. Пер. с англ. – М.: Феникс, 1994. -688с.
- 37.Соціологія. Навчальний посібник. / Кол. авторів за ред. Н.М. Семке, Х.: Торсінг (з грифом МОН), 2009.
- 38.Соціологія: навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів – 2-ге вид., доопр., доп / за заг. ред. В.І.Докаша. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2012
- 39.Соціологія: Курс лекцій [Текст]: Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти / Ред. В.М. Піча. - 2-е вид., випр. і доп. - Львів: Новий Світ - 2000, 2002.
- 40.Соціологічна думка в Україні: Навч. Посібник / М. В. Захарченко та ін. – К., 1996.
- 41.Толстова Ю.Н. Измерение в социологии: курс лекцій. – М.: ИНФРА-М, 1998.
- 42.Фролов С.С. Социология. – М.: Гардарики, 1996. - 344с.
- 43.Э.Ноэль. Массовые опросы. - М.:”Прогресс”, 1978.
- 44.Ядов В.А. Социологическое исследование: методология, программа, методы. - Самара: Самарский университет, 1995.
- 45.Як провести соціологічне дослідження: методичні рекомендації. – К., 2004.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ, СТРУКТУРА ОЦІНКИ, І ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ ПІДГОТОВЛЕННОСТІ ВСТУПНИКІВ

При оцінюванні знань за основу слід брати повноту і правильність виконання завдань. Загальна оцінка визначається як середня виважена з оцінок відповідей на усі запитання.

Рейтингова оцінка, бали	Оцінка ECTS та її визначення	Національна оцінка	Критерії оцінювання	
			позитивні	негативні
1	2	3	4	5
90–100	A	Відмінно	<ul style="list-style-type: none"> – глибоке знання навчального матеріалу, що міститься в літературних джерелах; – вміння аналізувати явища, які вивчаються, в їхньому взаємозв'язку і розвитку; – вміння проводити теоретичні розрахунки; – відповіді на запитання чіткі, лаконічні, логічно-послідовні; – вміння розв'язувати складні практичні задачі 	відповіді на запитання можуть містити незначні неточності
82–89	B	Добре	<ul style="list-style-type: none"> – глибокий рівень знань в обсязі обов'язкового матеріалу; – вміння давати аргументовані відповіді на запитання і проводити теоретичні розрахунки; – вміння розв'язувати складні практичні задачі 	відповіді на запитання містять певні неточності
75–81	C	Добре	<ul style="list-style-type: none"> – міцні знання матеріалу, що вивчається, та його практичного застосування; – вміння давати аргументовані відповіді на запитання і проводити теоретичні розрахунки; – вміння розв'язувати практичні задачі 	– невміння використовувати теоретичні знання для розв'язування складних практичних задач
64–74	D	Задовільно	<ul style="list-style-type: none"> – знання основних фундаментальних положень матеріалу, що вивчається, та їх практичного застосування; – вміння розв'язувати прості практичні задачі 	<ul style="list-style-type: none"> – невміння давати аргументовані відповіді на запитання; – невміння аналізувати викладений матеріал і виконувати розрахунки; – невміння розв'язувати складні практичні задачі

1	2	3	4	5
60–63	E	Задовільно	– знання основних фундаментальних положень матеріалу, – вміння розв'язувати найпростіші практичні задачі	– незнання окремих (непринципових) питань з матеріалу; – невміння послідовно і аргументовано висловлювати думку; – невміння застосовувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач
35–59	FX	Незадовільно	–	– незнання основних фундаментальних положень навчального матеріалу; – істотні помилки у відповідях на запитання; – невміння розв'язувати прості практичні задачі
1-34 (на комісії)	F	Незадовільно	–	– повна відсутність знань значної частини навчального матеріалу; – істотні помилки у відповідях на запитання; – незнання основних фундаментальних положень; – невміння орієнтуватися під час розв'язання простих практичних задач

До суми отриманих за перевірку балів додається 100 балів, що становить підсумкову оцінку роботи.

Схвалено на засіданні вченої ради факультету соціально-гуманітарних технологій.

Протокол № 2 від 19 березня 2019 р.

Голова вченої ради факультету
соціально-гуманітарних технологій

Кіпенський А.В.

Фізична культура і спорт

АНОТАЦІЯ

Метою вступного випробування є комплексна перевірка знань вступників, які вони отримали в результаті вивчення циклу дисциплін, передбачених освітньо-професійною програмою та навчальними планами відповідно освітньо-кваліфікаційному рівню «бакалавр». Вступник повинен продемонструвати фундаментальні та професійно-орієнтовані уміння та знання щодо узагальненого об'єкта праці і здатність вирішувати типові професійні завдання, передбачені для відповідного рівня.

Під час підготовки до випробування необхідно звернути увагу на те, що абітурієнт повинен:

Знати:

- основні поняття теорії і методики фізичного виховання, його мету і завдання, засоби, принципи і методи, загальні основи навчання та методика удосконалення фізичних якостей;

- медико-біологічні, фізіологічні особливості людини під впливом занять фізичними вправами;

- загальні засади педагогіки, теорії навчання і виховання учнів, управління навчально-виховним процесом у спортивній школі та педагогічні аспекти діяльності тренера;

- знати теоретичні засади виконання технічних прийомів з різних видів спорту;

Уміти:

- ефективно використовувати теоретичні знання і практичні навички для вирішення виховних, навчальних, оздоровчих задач з різним складом населення і в різноманітних напрямках фізичної культури і спорту;

- планувати, організувати роботу і здійснювати її аналіз в різних напрямках професійної діяльності;

- володіти навиками оцінки функціонального стану організму людини на різних стадіях його біологічного розвитку і спортивної майстерності.

- працювати з інформацією;

- складати навчальну та навчально-методичну документацію.

Вступне фахове випробування включає зміст нормативних навчальних дисциплін професійної підготовки:

- з теорії і методики фізичного виховання;

- теорії і методики навчання базовим видам фізкультурно-спортивної діяльності;

- педагогіки;

- основи медичних знань;

- з теорії і методики юнацького спорту.

Організація вступного випробовування здійснюється відповідно до

Положення про приймальну комісію «Національного технічного університету» Харківського політехнічного інституту.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Теорія і методика фізичного виховання

Фізичне виховання в системі освіти. Основні поняття системи фізичного виховання (“фізична культура”, “спорт”, “фізичне виховання”). Засоби і методи фізичного виховання. Характеристика фізичних вправ, їх сутність і значення для формування особистості. Чинники, які визначають вплив фізичних вправ. Техніка фізичних вправ. Класифікація фізичних вправ. Навантаження і відпочинок як компоненти процесу виконання вправ. Загальна характеристика навантаження. Регулювання педагогічних компонентів навантаження. Фізіологічні показники навантаження. Теорія і методика розвитку рухових здібностей. Теорія і методика навчання фізичним вправам. Фізичне виховання дітей шкільного віку. Урок фізичної культури в школі. Фізкультурно-оздоровча робота в режимі навчального і повного дня школи.

Теорія і методика навчання базовим видам фізкультурно-спортивної діяльності:

- Легка атлетика

Вступ в легку атлетику. Історія розвитку легкої атлетики . Класифікація легкоатлетичних вправ. Розвиток рухових якостей на уроці з легкої атлетики. Основи техніки легкоатлетичних вправ. Основи методики навчання легкоатлетичним вправам. Аналіз техніки, методика навчання спортивній ходьбі і бігових видах легкої атлетики. Аналіз техніки та методика навчання стрибковим видам легкої атлетики. Організація і правила проведення змагань з легкої атлетики.

- Гімнастика

Гімнастика як спортивно-педагогічна дисципліна. Гімнастична термінологія. Вимоги до гімнастичному обладнанню та інвентарю, попередження травматизму на заняттях гімнастикою. Основи техніки гімнастичних вправ. Основи навчання гімнастичним вправам. Основні засоби гімнастики. Організація та проведення змагань з гімнастики.

- Спортивні ігри

Баскетбол в системі фізичного виховання. Правила гри і методика суддівства. Організація та проведення змагань. Характеристика засобів і методів навчання руховим навичкам. Організація процесу навчання. Техніка баскетболу. Класифікація техніки. Тактика баскетболу. Фізична підготовка баскетболіста.

Правила гри з волейболу та методика суддівства змагань. Завдання і характеристика загальної та спеціальної фізичної підготовки. Принципи та методи, застосовувані в навчанні і тренуванні з волейболу. Підготовчі, що підводять і спеціальні вправи в підготовці волейболістів. Навчання та методика викладання техніки гри у волейбол. Навчання та методика викладання тактики гри.

Футбол як вид спорту і засіб фізичного виховання. Характеристика ігрової діяльності футболістів. Техніка гри у футбол. Тактична підготовка футболіста. Технічна підготовка футболістів. Побудова тренувального процесу у футболі.

Педагогіка

Педагогіка: об'єкт, предмет, завдання, функції, методи педагогіки. Основні категорії педагогіки: освіта, виховання, навчання, педагогічна діяльність, педагогічна взаємодія, педагогічна технологія, педагогічні завдання. Освіта як загальнолюдська цінність. Освіта як соціокультурний феномен і педагогічний процес. Освітня система України, цілі, зміст, структура безперервної освіти, єдності освіти та самоосвіти. Педагогічний процес. Позакласна та позашкільна робота з фізичного виховання. Освітня, виховна і розвиваюча функції навчання. Виховання в педагогічному процесі.

Основи медичних знань

Питання загальної та особистої гігієни. Основи долікарської діагностики, класифікацію раптових захворювань та патологічних станів. Основи надання допомоги при деяких патологічних станах (опіках, відмороженнях, ушкодженнях електричним струмом, хімічних опіках, отруєннях, переломах, кровотечах, пораненнях тощо) і раптових захворюваннях, в звичайних умовах, та в екстремальних ситуаціях. Техніка надання долікарської допомоги в різних умовах, спрямовану на попередження ускладнень та спасіння життя потерпілого.

Теорії і методики юнацького спорту

Сучасна структура підготовки юних спортсменів в Україні. Теоретичні основи фізичної підготовки юних спортсменів. Теоретичні основи технічної підготовки юних спортсменів. Теоретичні основи психологічної, тактичної та теоретичної підготовки юних спортсменів. Основи перспективного та поурочного програмування тренувального процесу юних спортсменів. Особливості організації багаторічного тренування юних спортсменів на етапі початкової підготовки. Особливості організації багаторічного тренування юних спортсменів на етапі попередньої базової підготовки. Особливості організації багаторічного тренування юних спортсменів на етапі спеціалізованої базової підготовки. Основи організації і проведення відбору юних спортсменів на різних етапах багаторічного тренування. Основи управління і педагогічного контролю в процесі підготовки юних спортсменів.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ:

Теорія і методика фізичного виховання

1. Опишіть, на які медичні групи поділяються учні і за якою програмою вони навчаються на заняттях.
2. Охарактеризуйте завдання, які ви будете розв'язувати у основній частині уроку.
3. Опишіть, яке значення має навантаження на уроці для формування позитивного ставлення учнів до фізичної культури.
4. Охарактеризуйте, як оцінюється рівень фізичної підготовленості дітей.
5. Поясніть, що ви вважаєте головним в організації занять у групах продовженого дня.
6. Опишіть значення та форми контролю процесу з фізичного виховання.
7. Опишіть методику педагогічних спостережень (візуальні спостереження, хронометраж уроку, визначення фізіологічної кривої навантаження).
8. Дайте визначення поняття “теорія фізичного виховання” та опишіть його зв'язок з іншими науками, які вивчають процес фізичного виховання.
9. Охарактеризуйте, що являє собою теорія фізичного виховання як наукова і навчальна дисципліна.
10. Дайте характеристику фізичного виховання як поняття теорії фізичного виховання.
11. Дайте визначення поняття “фізична культура”. Опишіть, які види та показники розвитку ви знаєте.
12. Дайте визначення понять “фізична освіта” і “фізична підготовка”.
13. Дайте характеристику фізичних вправ як основного засобу фізичного виховання у системі впливів на організм.
14. Охарактеризуйте оздоровчі сили природи, гігієнічні фактори, виробничі і побутові рухові дії, як допоміжні засоби в системі впливів на організм.
15. Дайте характеристику принципу свідомості і активності та шляхів його реалізації.
16. Дайте характеристику факторів, що визначають вплив фізичних вправ на організм.
17. Дайте характеристику принципу наочності та шляхів його реалізації.
18. Дайте характеристику принципу доступності та індивідуалізації і шляхів його реалізації.
19. Дайте загальну характеристику витривалості як фізичної якості людини.
20. Дайте характеристику принципу міцності і прогресування та шляхів його реалізації.
21. Дайте визначення понять “спритність” і його загальну характеристику, віковий період розвитку і контроль спритності.
22. Дайте загальну характеристику рухових якостей людини.
23. Дайте загальну характеристику гнучкості як фізичної якості людини.

24. Дайте характеристику принципу систематичності та шляхів його реалізації.

25. Визначте правила дозування навантаження на заняттях фізичною культурою у школярів з різним рівнем фізичної підготовленості.

Педагогіка

1. Обґрунтуйте поняття предмету педагогіка. Розкрийте її основні категорії та зв'язки з іншими науками.

2. Дайте характеристику методів навчання з групи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності.

3. Дайте характеристику етапів підготовки учителя до уроку.

4. Охарактеризуйте види та визначте функції контролю знань учнів.

5. Сформулюйте предмет та основні категорії дидактики.

6. Дайте характеристику групи методів стимулювання пізнавального інтересу та мотивації пізнавальної діяльності.

7. Виділіть основні принципи навчання та їх значення в професійній діяльності вчителя.

8. Доведіть, що урок – основна форма організації навчання. Визначте основні вимоги до уроку.

9. Охарактеризуйте суть процесу навчання, його завдання та структурні компоненти.

10. Розкрийте форми позакласної роботи та доведіть важливість у підвищенні ефективності уроку та розвитку інтересів і здібностей дітей.

11. Опишіть методiku підготовки та проведення позакласного виховного заходу (на конкретному прикладі).

12. Розкрийте особливості морального виховання учнів на загальнолюдських цінностях.

13. Охарактеризуйте шляхи реалізації принципів виховання у навчально-виховному процесі сучасної школи.

14. Аргументуйте важливість вивчення та врахування стану здоров'я школярів у процесі навчально-виховної роботи.

15. Дайте характеристику структури та визначте основні типи уроків.

Легка атлетика з методикою викладання

1. Охарактеризуйте підготовку і проведення змагань із легкої атлетики в школі.

2. Дайте характеристику легкоатлетичним стрибкам та факторам, які впливають на результат.

3. Опишіть спеціально-підготовчі вправи для бігунів на середні та довгі дистанції.

4. Визначте основні положення методики навчання техніки спринтерського бігу.

5. Охарактеризуйте особливості побудови уроків із легкої атлетики з дітьми середнього шкільного віку.

Гімнастика з методикою викладання

1. Охарактеризуйте методику проведення підготовчої, основної та заключної частин уроку гімнастики в школі.

2. Охарактеризуйте види гімнастики.

3. Охарактеризуйте основні системи гімнастики, що стали основою для розвитку сучасної гімнастики, та їх засновників.

4. Поясніть методику проведення загальнорозвиваючих вправ різними методами: звичайним, розчленованим, роздільним, потоковим.

5. Визначте види чоловічого та жіночого гімнастичного багатоборства.

Спортивні ігри з методикою викладання

1. Дайте характеристику техніки гри в баскетбол: визначте основні поняття, класифікацію.

2. Дайте характеристику складовим компонентам спортивного тренування у футболі (технічна, тактична, фізична, психологічна підготовки).

3. Проаналізуйте умови застосування різних систем нападу та захисту в грі у баскетбол.

4. Проведіть аналіз головних технічних прийомів у волейболі, розкрийте методику їх навчання.

5. Охарактеризуйте системи розіграшу змагань у спортивних іграх.

Теорія і методика юнацького спорту.

1. Тренувальні навантаження і їх характеристика у юних спортсменів обраного виду.

2. Основи тактичної підготовки юного спортсмена і напрямки її вдосконалення.

3. Принципи безперервності і циклічності тренування в процесі підготовки юних спортсменів.

4. Тренованість і спортивна форма юного спортсмена, критерії їх розвитку і збереження.

5. Педагогічні основи технічної підготовки юних спортсменів.

6. Загальна характеристика і завдання спортивного тренування дітей на етапі початкової підготовки.

7. Програмно-нормативні основи юнацького спорту.

8. Основи змагальної діяльності дітей на багаторічному етапі початкової підготовки.

9. Мезоцикли і їх побудова в тренувальному процесі юних спортсменів обраного виду.

10. Основи етапного і поурочного планування в цілорічному тренуванні юних спортсменів обраного виду.

11. Організаційно-методичні основи багаторічної підготовки юних спортсменів.
12. Реалізація принципів хвилеподібності і поступового збільшення навантажень в процесі підготовки юних спортсменів.
13. Засоби спортивного тренування в обраному виді спорту, їх характеристика.
14. Теоретичні основи проведення відбору і прогнозування юних спортсменів.
15. Основи педагогічного контролю за розвитком спеціальної витривалості у юних спортсменів обраного виду.

Основи медичних знань

1. Опишіть антропометричні і фізіологічні методи оцінки здоров'я.
2. Назвіть методи визначення і оцінки фізичного розвитку.
3. Назвіть методи дослідження і оцінки дихальної системи.
4. Перелічіть чинники ризику захворювань органів дихання та заходи профілактики.
5. Розкрийте поняття «імунітет», дайте його характеристику, вкажіть закономірності розвитку.
6. Поясніть принципи раціонального харчування.
7. Розкрийте сучасні уявлення про значення білків, жирів, вуглеводів.
8. Охарактеризуйте вітаміни і мінеральні речовини, їх значення.
9. Дайте характеристику невідкладних станів, причини, що їх спричиняють.
10. Охарактеризуйте види гострої серцевої недостатності. Причини, ознаки, невідкладна допомога і організація догляду за хворими.

Практичні завдання

1. Підберіть 10-12 вправ спрямованих на вдосконалення швидкості для учнів середніх класів.
2. Підберіть засоби для удосконалення загальної витривалості учнів середніх класів.
3. Підберіть засоби для удосконалення швидкісної витривалості учнів старших класів.
4. Підберіть засоби для удосконалення силової витривалості учнів середніх та старших класів.
5. Складіть комплекс вправ для вдосконалення гнучкості учнів середніх та старших класів.
6. Складіть програму удосконалення гнучкості для учнів молодших класів.
7. Побудуйте план двох варіантів підготовчої частини уроку фізичної культури.
8. Підберіть засоби для удосконалення швидкісної витривалості учнів старших класів.
9. Складіть календар ігор за системою з вибуванням для 10 команд.
10. Складіть календар ігор для 10 команд за коловою системою.
11. Складіть календар ігор за системою з вибуванням для 13 команд.

12. Складіть календар ігор за коловою системою для 12 команд.
13. Складіть положення про змагання серед учнівських команд з баскетболу.
14. Складіть положення про змагання серед учнівських команд з футболу.
15. Підберіть 5 рухливих ігор на свіжому повітрі для розвитку спритності для учнів 1-4 класів.
16. Підберіть 5 рухливих ігор на свіжому повітрі для розвитку швидкості для учнів 1-4 класів.
17. Доберіть комплекс фізичних вправ для розвитку сили м'язів рук, ніг і живота із використанням інвентарю і обладнання: гімнастичні лави і стінка, навісні перекладини, скакалки.
18. Складіть алгоритм навчання техніки стрибка у довжину.
19. Складіть комплекс вправ для ранкової гігієнічної гімнастики.
20. Складіть комплекс вправ для фізкультпаузи під час виконання домашніх завдань для учнів 5-9 класів.
21. Складіть "Правила безпеки на уроках фізичної культури" при вивченні розділу "Гімнастика".
22. Складіть "Правила безпеки на уроках фізичної культури" при вивченні розділу "Легка атлетика".
23. Складіть "Правила безпеки на уроках фізичної культури" при вивченні розділу "Спортивні ігри".
24. Складіть орієнтовний перелік питань для бесіди з учнями 1-4 класів на тему "Здоровий спосіб життя".
25. Скласти конспект уроку з фізичної культури розділ «Легка атлетика».

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Антонік В. І. Фізіологія дітей з основами гігієни та фізичної культури : навчальний посібник / В.І. Антонік, І. П Антонік., В.Є. Андріанов. – К.:Видавничий дім «Професіонал», Центр учбової літератури, 2009. – 336 с.
2. Вишневський О. І. Теоретичні основи сучасної української педагогіки : посібник для студентів вищих навчальних закладів / О.І. Вишневський. – Дрогобич: Коло, 2003. – 528 с.
3. Вільчковський Є.С. Теорія і практика фізичного виховання дітей дошкільного віку / Є. С. Вільчковський. – Львів: ВНТЛ, 1998. – 336 с.
4. Волкова Н.П. Педагогіка : навчальний посібник. 2-е вид. / Н. П. Волкова. – К. : Академвидав, 2007. – 616 с.

5. Волков Л.В. Теория и методика детского и юношеского спорта / Л.В.Волков. — Киев, 2005. — 296 с.
6. Енциклопедія олімпійського спорту України. — 2005. — 464 с.
7. Зайцева В.М. Теорія спортивного тренування з основами методик: підручник для студентів ВНЗ / В.М. Зайцева. — Київ, 2003. — 173 с.
8. Лікувальна фізкультура та спортивна медицина : підручник / Клапчук В.В., Дзяк Г.В., Мурахов І.В. та ін.; за ред. В.В. Клапчука, Г.В. Дзяка. — К.: Здоров'я, 1995. — 312 с.
9. Маруненко І.М. Вікова фізіологія з основами шкільної гігієни : курс лекцій / І. М. Маруненко, Є.О.Неведомська, В.І. Бобрицька. — К. : Професіонал, 2004. — 287 с.
10. Москаленко Н.В. Фізичне виховання молодших школярів: монографія / Н.В. Москаленко. — Дніпропетровськ: Інновація, 2007. — 252 с.
11. Мухін В.М. Фізична реабілітація : підручник / В.М. Мухін. — К. : Олімпійська література, 2000. — 424 с.
12. Папуша В. Фізичне виховання школярів: форми, зміст, організація. / В. Папуша. — Тернопіль: підручники і посібники, 2008. — 192 с.
13. Платонов В.Н. Система підготовки спортсменів в олімпійському спорті / В.Н. Платонов. — Київ, 2004.— 808 с.
14. Плахтій П.П. Основи гігієни та фізичного виховання / П. П. Плахтій. — Кам'янець-Подільський, 2003. — 240с.
15. Сергієнко Л.П. Тестування рухових здібностей школярів / Л.П. Сергієнко. — К. : Олімпійська література, 2001. — 440с.
16. Тарасюк В.С. Ріст і розвиток людини / В. С. Тарасюк. — К. : Медицина, 2008. — 400 с.
17. Теория и методика физического воспитания/ Под ред. Т.Ю. Круцевич. — К.: Олімп. літ-ра, 2003. — Т.1. — 423 с.; Т.2 — 392 с.
18. Фіцула М.М. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. — К.: Академія, 2002. — 528 с.
19. Шиян Б.М. Теорія і методика фізичного виховання школярів. Частина 1, 2. / Б.М. Шиян. — Тернопіль: Навчальна книга—Богдан, 2001. — 272 с.
20. Шиян Б.М. Теорія фізичного виховання / Б.М.Шиян, В.Г. Папуша., Є.Н. Приступа. — Львів, 1996. — 218 с.
21. Ягупов В.В. Педагогіка : навч.посібник / В. В. Ягупов. — К. : Либідь, 2002.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ, СТРУКТУРА ОЦІНКИ, І ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ ПІДГОТОВЛЕННОСТІ ВСТУПНИКІВ

При оцінюванні знань за основу слід брати повноту і правильність виконання завдань. Загальна оцінка визначається як середня виважена з оцінок відповідей на усі запитання.

Рейтингова оцінка, бали	Оцінка ECTS та її визначення	Національна оцінка	Критерії оцінювання	
			позитивні	негативні
1	2	3	4	5
90–100	A	Відмінно	<ul style="list-style-type: none"> – глибоке знання навчального матеріалу, що міститься в літературних джерелах; – вміння аналізувати явища, які вивчаються, в їхньому взаємозв'язку і розвитку; – вміння проводити теоретичні розрахунки; – відповіді на запитання чіткі, лаконічні, логічно-послідовні; – вміння розв'язувати складні практичні задачі 	відповіді на запитання можуть містити незначні неточності
82–89	B	Добре	<ul style="list-style-type: none"> – глибокий рівень знань в обсязі обов'язкового матеріалу; – вміння давати аргументовані відповіді на запитання і проводити теоретичні розрахунки; – вміння розв'язувати складні практичні задачі 	відповіді на запитання містять певні неточності
75–81	C	Добре	<ul style="list-style-type: none"> – міцні знання матеріалу, що вивчається, та його практичного застосування; – вміння давати аргументовані відповіді на запитання і проводити теоретичні розрахунки; – вміння розв'язувати практичні задачі 	– невміння використовувати теоретичні знання для розв'язування складних практичних задач
64–74	D	Задовільно	<ul style="list-style-type: none"> – знання основних фундаментальних положень матеріалу, що вивчається, та їх практичного застосування; – вміння розв'язувати прості практичні задачі 	<ul style="list-style-type: none"> – невміння давати аргументовані відповіді на запитання; – невміння аналізувати викладений матеріал і виконувати розрахунки; – невміння розв'язувати складні практичні задачі

1	2	3	4	5
60–63	E	Задовільно	– знання основних фундаментальних положень матеріалу, – вміння розв'язувати найпростіші практичні задачі	– незнання окремих (непринципових) питань з матеріалу; – невміння послідовно і аргументовано висловлювати думку; – невміння застосовувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач
35–59	FX	Незадовільно	–	– незнання основних фундаментальних положень навчального матеріалу; – істотні помилки у відповідях на запитання; – невміння розв'язувати прості практичні задачі
1-34 (на комісії)	F	Незадовільно	–	– повна відсутність знань значної частини навчального матеріалу; – істотні помилки у відповідях на запитання; – незнання основних фундаментальних положень; – невміння орієнтуватися під час розв'язання простих практичних задач

До суми отриманих за перевірку балів додається 100 балів, що становить підсумкову оцінку роботи.

Схвалено на засіданні вченої ради факультету соціально-гуманітарних технологій.

Протокол № 2 від 19 березня 2019 р.

Голова вченої ради факультету
соціально-гуманітарних технологій

Кіпенський А.В.